

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

2015 dccc 2

Nodiadau Esboniadol

Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015

2015 anaw 2

Explanatory Notes

£10.00

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

2015 dccc 2

Nodiadau Esboniadol

Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015

2015 anaw 2

Explanatory Notes

DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

NODIADAU ESBONIADOL

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn ar gyfer Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a basiwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 17 Mawrth 2015 ac a gafodd y Cydsyniad Brenhinol ar 29 Ebrill 2015. Paratowyd hwy gan Adran Cyfoeth Naturiol Llywodraeth Cymru i gynorthwyo darllenydd y Ddeddf. Dylid darllen y Nodiadau Esboniadol ar y cyd â'r Ddeddf, ond nid ydynt yn rhan ohoni.

TROSOLWG CYFFREDINOL O'R DDEDDF

Rhan 1 - Cyflwyniad

2. Mae Rhan 1 yn darparu trosolwg o brif ddarpariaethau'r Ddeddf hon.

Rhan 2 - Gwella llesiant

3. Mae Rhan 2 yn pennu'r nodau llesiant y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus geisio'u cyrraedd.
4. Mae'r Rhan hon yn pennu pa gyrff sy'n 'gyrff cyhoeddus' at ddibenion Rhannau 2 a 3 o'r Ddeddf ac yn ei gwneud yn ofynnol i'r gyrff cyhoeddus hynny osod a chyhoeddi amcanion llesiant, a gynllunnir i sicrhau eu bod yn cyfrannu i'r eithaf at gyrraedd y nodau llesiant. Rhaid i'r gyrff cyhoeddus osod yr amcanion llesiant hyn a chymryd pob cam rhesymol i'w cyrraedd yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Pennir y materion y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus eu hystyried wrth weithredu yn unol â'r egwyddor honno yn y Rhan hon o'r Ddeddf.
5. O dan Ran 2, mae'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru yn gosod dangosyddion cenedlaethol y mae'n rhaid eu defnyddio i fesur cynnydd tuag at gyflawni'r nodau llesiant, a rhaid iddynt hefyd osod cerrig milltir mewn perthynas â'r dangosyddion cenedlaethol. Rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi, yn flynyddol, adroddiad (yr 'adroddiad llesiant blynyddol') ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni'r nodau llesiant, gan gyfeirio at y dangosyddion a'r cerrig milltir hynny. Yn dilyn pob etholiad ar gyfer y Cynulliad Cenedlaethol, rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi 'adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol' a fydd yn cynnwys asesiad o'r tueddiadau tebygol yn y dyfodol o ran llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.
6. Mae Rhan 2 hefyd yn ei wneud yn ofynnol i Archwilydd Cyffredinol Cymru gynnal ymchwiliadau ynghylch i ba raddau y mae gyrff cyhoeddus yn gosod amcanion llesiant ac yn cymryd camau i'w cyflawni yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Yn olaf, mae'r Rhan hon yn ei gwneud yn ofynnol bod gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Gweinidogion Cymru, yn adrodd yn flynyddol ar y cynnydd a wnaed ganddynt tuag at gyrraedd eu hamcanion llesiant. Mae Atodlen 1, a gyflwynir yn y Rhan hon, yn pennu gofynion ychwanegol mewn perthynas ag adrodd yn flynyddol gan gyrff cyhoeddus (ac eithrio Gweinidogion Cymru).

WELL-BEING OF FUTURE GENERATIONS (WALES) ACT 2015

EXPLANATORY NOTES

INTRODUCTION

1. These Explanatory Notes are for the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 which was passed by the National Assembly for Wales on 17 March 2015 and received Royal Assent on 29 April 2015. They have been prepared by the Department for Natural Resources of the Welsh Government to assist the reader of the Act. The Explanatory Notes should be read in conjunction with the Act but are not part of it.

GENERAL OVERVIEW OF THE ACT

Part 1 – Introduction

2. Part 1 provides an overview of the main provisions of this Act.

Part 2 – Improving well-being

3. Part 2 sets out the well-being goals which public bodies must seek to achieve.
4. This Part specifies which bodies are ‘public bodies’ for the purposes of Parts 2 and 3 of the Act and requires those public bodies to set and publish well-being objectives designed to maximise their contribution to the achievement of the well-being goals. Public bodies must set and take all reasonable steps to meet their well-being objectives in accordance with the sustainable development principle. The matters to which public bodies must take account of when acting in accordance with the principle are set out in this Part of the Act.
5. Under Part 2, the Welsh Ministers are required to set national indicators that must be used to measure progress towards achieving the well-being goals and must also set milestones in relation to the national indicators. The Welsh Ministers must publish annually, a report (the ‘annual well-being report’) on progress made towards achieving the well-being goals with reference to those indicators and milestones. Following each National Assembly election the Welsh Ministers must publish a ‘future trends report’ which includes an assessment of likely future trends in relation to the economic, social, environmental and cultural well-being of Wales.
6. Part 2 also requires the Auditor General for Wales to carry out examinations into the extent to which public bodies set well-being objectives and take steps to meet them in accordance with the sustainable development principle. Finally, this Part requires public bodies, including the Welsh Ministers, to report annually on their progress towards achieving their well-being objectives. Schedule 1, which is introduced in this Part, sets out additional requirements in relation to annual reporting by public bodies (excluding the Welsh Ministers).

Rhan 3 - Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

7. Mae Rhan 3 ac Atodlen 2 yn sefydlu swydd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (y 'Comisiynydd').
8. O dan ddarpariaethau'r Rhan hon, mae'n ofynnol bod y Comisiynydd yn hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy ac yn monitro ac asesu i ba raddau y mae'r amcanion llesiant a osodir gan gyrrff cyhoeddus o dan Ran 2 o'r Ddeddf yn cael eu diwallu. Mae Rhan 3 hefyd yn sefydlu panel o gynghorwyr i'r Comisiynydd (y 'panel cynghori') a fydd yn darparu cyngor i'r Comisiynydd ynghylch arfer ei swyddogaethau.

Rhan 4 - Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus

9. Mae Rhan 4 ac Atodlen 3 yn sefydlu byrddau gwasanaethau cyhoeddus statudol, a fydd yn cynnwys y prif wasanaethau cyhoeddus sy'n gweithio o fewn ardal awdurdod lleol. Mae Rhan 4 yn pennu eu nod mewn perthynas â gwella llesiant drwy gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant.
10. Mae'r Rhan hon yn ei gwneud yn ofynnol bod byrddau gwasanaethau cyhoeddus yn paratoui a chyhoeddi cynlluniau llesiant lleol sy'n nodi eu hamcanion lleol a'r camau y maent yn bwriadu eu cymryd i'w cyflawni. Mae'n ofynnol hefyd bod byrddau gwasanaethau cyhoeddus yn cynnal asesiad o gyflwr llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardaloedd lleol er mwyn goleuo'r amcanion sydd yn eu cynlluniau llesiant lleol.
11. Mae Rhan 4 yn pennu â phwy arall y caiff bwrdd gwasanaethau cyhoeddus gydweithio, ac yn darparu ar gyfer uno byrddau gwasanaethau cyhoeddus, neu ar gyfer cydlafurio rhyngddynt fel arall.
12. Mae Atodlen 4, a gyflwynir hefyd gan y Rhan hon, yn darparu ar gyfer diwygiadau canlyniadol a diddymiadau i ategu cyflawni darpariaethau Rhan 4 o'r Ddeddf.

Rhan 5 - Darpariaethau terfynol

13. Mae Rhan 5 yn cynnwys darpariaethau cyffredinol ynglŷn ag is-ddeddfwriaeth, dehongli, cychwyn ac enw byr y Ddeddf.

SYLWADAU AR ADRANNAU

Adran 2 - Datblygu cynaliadwy

14. Mae adran 2 yn diffinio datblygu cynaliadwy yn y Ddeddf hon fel y broses o wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy weithredu, yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, gan anelu at gyrraedd y nodau llesiant.
15. Mae adran 5 o'r Ddeddf yn rhoi manylion pellach ynghylch cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Part 3 – The Future Generations Commissioner for Wales

7. Part 3 and Schedule 2 establishes the office of Future Generations Commissioner for Wales (the ‘Commissioner’).
8. Under the provisions of this Part, the Commissioner is required to promote the sustainable development principle and monitor and assess the extent to which the well-being objectives set by public bodies under Part 2 of the Act are being met. Part 3 also establishes a panel of advisers to the Commissioner (the ‘advisory panel’) who provide advice to the Commissioner on the exercise of her or his functions.

Part 4 – Public Services Boards

9. Part 4 and Schedule 3 establishes statutory public services boards consisting of the main public services working in a local authority area. Part 4 establishes their aim in relation to improving well-being by contributing to the achievement of the well-being goals.
10. This Part requires public services boards to prepare and publish local well-being plans setting out their local objectives and the steps they propose to take to meet them. Public services boards are also required to undertake an assessment of the state of economic, social, environmental and cultural well-being in their local areas in order to inform the objectives within their local well-being plans.
11. Part 4 sets out who else a public services board may work with and provides for public services boards to merge or otherwise collaborate.
12. Schedule 4, also introduced by this Part, provides for consequential amendments and repeals to support the implementation of the provisions in Part 4 of the Act.

Part 5 – Final provisions

13. Part 5 contains general provisions regarding subordinate legislation, interpretation, commencement and provides for the short title of the Act.

COMMENTARY ON SECTIONS

Section 2 – Sustainable development.

14. Section 2 defines sustainable development in this Act as the process of improving the economic, social and environmental and cultural well-being of Wales by taking action, in accordance with the sustainable development principle, aimed at achieving the well-being goals.
15. Section 5 of the Act provides further details as regards the application of the sustainable development principle.

Adran 3 – Dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus

16. Mae adran 3 yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus ymgymryd â datblygu cynaliadwy (fel y darperir ar ei gyfer yn adran 2). Wrth gyflawni'r ddyletswydd hon, rhaid iddynt osod a chyhoeddi amcanion llesiant. Amcanion yw'r rhain sy'n ymwneud â sut y mae'r corff cyhoeddus yn bwriadu cyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant (gweler adran 4). Rhaid i gyrff cyhoeddus osod amcanion llesiant sy'n ceisio sicrhau eu bod yn cyfrannu i'r eithaf at gyrraedd y nodau llesiant. Rhaid iddynt hefyd gymryd pob cam rhesymol, wrth arfer eu swyddogaethau, i gyflawni eu hamcanion.
17. Mae cyrff cyhoeddus penodol, megis Cyfoeth Naturiol Cymru neu Weinidogion Cymru, yn arfer swyddogaethau neu'n darparu gwasanaethau mewn perthynas â Chymru gyfan. Caiff cyrff cyhoeddus o'r fath bennu amcanion llesiant sy'n ymwneud â Chymru gyfan neu unrhyw ran o Gymru, fel yr ystyriant yn briodol.
18. Ni chaiff y cyrff cyhoeddus hynny sy'n arfer swyddogaethau neu'n darparu gwasanaethau mewn perthynas â rhan benodol o Gymru, megis Byrddau Iechyd Lleol neu awdurdodau lleol, osod amcanion ac eithrio mewn perthynas â'r rhan benodol honno o Gymru.

Adran 4 – Nodau llesiant

19. Mae adran 4 yn gosod cyfres o nodau llesiant sydd, ar y cyd, yn mynegi gweledigaeth ar gyfer llesiant economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol hirdymor Cymru ac yn darparu fframwaith cydlynol i lywio'r gwaith o wella llesiant mewn ffordd gynaliadwy.
20. Pennir y nodau llesiant yn Nhabl 1, sy'n rhestru'r holl nodau ynghyd â disgrifiad o bob nod.
21. Bydd y nodau llesiant yn galluogi cyrff cyhoeddus i ddeall pa bethau y mae'n rhaid iddynt geisio'u cyflawni er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.
22. Prif bwrpas y nodau llesiant yw pennu'r cyd-destun y bydd rhaid i gyrff cyhoeddus bennu amcanion llesiant ynddo (gweler adran 3). Bydd cyrff cyhoeddus yn ceisio cyrraedd y nodau llesiant drwy gyflawni eu hamcanion llesiant.
23. Mae pob un o'r nodau llesiant yn cynnwys agweddau economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ar lesiant.

Adran 5 – Yr egwyddor datblygu cynaliadwy

24. Mae adran 5 yn cynnwys darpariaethau pellach ynglŷn â chymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
25. Rhaid i gyrff cyhoeddus gymryd pob cam rhesymol i gyflawni eu hamcanion llesiant, fel y'u gosodir o dan adran 3(2) o'r Ddeddf, yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Section 3 – Well-being duty on public bodies

16. Section 3 requires public bodies to carry out sustainable development (as provided for in section 2). In fulfilling this duty, they must set and publish well-being objectives. These are objectives relating to how the public body intends to contribute to the achievement of the well-being goals (see section 4). Public bodies must set well-being objectives which seek to maximise their contribution to the well-being goals. In addition, they must take all reasonable steps, in exercising their functions, to meet their objectives.
17. Certain public bodies, such as the Natural Resources Body for Wales or the Welsh Ministers, exercise functions or deliver services in relation to the whole of Wales. Such public bodies may set well-being objectives that relate to the whole of Wales or any part of Wales as they consider appropriate.
18. Those public bodies who exercise functions or deliver services in relation to a specific part of Wales, such as Local Health Boards or local authorities, may only set well-being objectives that relate to that specific part of Wales.

Section 4 - Well-being goals

19. Section 4 establishes a set of well-being goals which, collectively, express a vision for the long-term economic, environmental, social and cultural well-being of Wales and provide a coherent framework to guide the improvement of well-being in a sustainable manner.
20. The well-being goals are specified in Table 1 which details each goal together with a descriptor for the respective goal.
21. The well-being goals will enable public bodies to understand what they must seek to achieve in order to improve the economic, social environmental and cultural well-being of Wales, for both current and future generations.
22. The main purpose of the well-being goals is to set the context within which public bodies must set well-being objectives (see section 3). Public bodies will seek to achieve the well-being goals through meeting their well-being objectives.
23. Each of the well-being goals includes economic, social, environmental and cultural aspects of well-being.

Section 5 – The sustainable development principle

24. Section 5 contains further provisions relating to the application of the sustainable development principle.
25. Public bodies must take all reasonable steps to meet their well-being objectives, as set under section 3(2) of the Act, in accordance with the sustainable development principle.

26. Mae is-adran (2) yn rhoi manylion am y materion y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus eu hystyried er mwyn cyflawni'r gofyniad hwn. Mae is-adran (2)(a) yn ymwneud â meddwl am y tymor hir. Wrth osod a chyflawni eu hamcanion llesiant, rhaid i gyrff cyhoeddus wrthbwysu'u hangen i weithredu er mwyn mynd i'r afael â materion cyfoes (sef y tymor byr) yn erbyn yr angen i ddiogelu eu gallu i ddiwallu anghenion hirdymor. Mae hyn yn arbennig o berthnasol pan fo modd i'w gweithredoedd tymor byr gael effaith andwyol yn y dyfodol.
27. Mae is-adran (2)(b)(i) a (ii) yn ymwneud â chyrff cyhoeddus sy'n cymryd ymagwedd integredig. Yng nghyd-destun yr amcanion llesiant, mae cymryd ymagwedd integredig yn golygu bod cyrff cyhoeddus yn ystyried sut mae'u hamcanion llesiant yn effeithio ar yr holl nodau llesiant.
28. Er mwyn cymryd ymagwedd integredig, rhaid i gorff cyhoeddus ystyried hefyd sut y mae ei amcanion llesiant yn effeithio ar ei gilydd ac, yn eu tro, ar amcanion llesiant cyrff cyhoeddus eraill. Dylai'r corff cyhoeddus ystyried hefyd sut y gall y camau y mae'n eu cymryd i gyflawni un amcan llesiant fod yn andwyol i gyflawni amcan neu amcanion eraill, gan gynnwys amcanion unrhyw gyrff cyhoeddus eraill sy'n ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Ddeddf. Mae hyn yn arbennig o berthnasol pan fo modd i weithgareddau un corff cyhoeddus lesteirio gallu corff cyhoeddus arall i gyfrannu i'r eithaf at gyrraedd y nodau llesiant.
29. Rhaid i gyrff cyhoeddus roi sylw hefyd i bwysigrwydd ymgysylltu, fel y darperir ar ei gyfer gan is-adran (2)(c). Mae hynny'n golygu cynnwys y bobl a'r cymunedau y ceisiant wella'u llesiant, yn ogystal â rhai sydd â diddordeb yn y llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
30. Mae is-adran (2)(d) yn ymwneud â chyrff cyhoeddus sy'n cydlafurio. Ystyr hynny yw cyrff cyhoeddus lle mae cydweithio'n digwydd, naill ai gyda chyrff eraill neu rhwng gwahanol rannau o'r un corff er mwyn cynorthwyo i gyflawni eu hamcanion llesiant, neu amcanion llesiant unrhyw gorff cyhoeddus arall sy'n ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Ddeddf.
31. Mae is-adran (2)(e) yn darparu ar gyfer gweithredu ataliol. Mewn perthynas â'r amcanion llesiant, mae hyn yn cyfeirio at gyrff cyhoeddus sy'n ystyried camau gweithredu y gallent ddyrannu adnoddau ar eu cyfer yn awr, er mwyn atal problemau rhag digwydd neu waethygu.
32. Rhaid i'r datganiad, a baratoir o dan adran 7(1) o'r Ddeddf, ddatgan ym mha ffordd y mae'r corff cyhoeddus yn credu ei fod, wrth osod ei amcanion llesiant, wedi ystyried y materion y darperir ar eu cyfer yn adran 5(2), a sut y mae'n bwriadu ystyried y materion hynny wrth gyflawni ei amcanion llesiant.
33. Rhaid i'r datganiad hwn hefyd roi manylion am y modd y mae'r corff cyhoeddus yn bwriadu cymryd pob cam rhesymol i gyflawni ei amcanion llesiant, gan gynnwys sut y bydd yn ei lywodraethu ei hun a sut y bydd ei ddyraniad blynyddol o adnoddau, er enghraifft ei gyllideb flynyddol, yn sicrhau y bydd yn cyflawni ei amcanion llesiant.

26. Subsection (2) details the matters that public bodies must take account of in order to discharge this requirement. Subsection (2)(a) relates to long-term thinking. When setting and meeting their well-being objectives, public bodies must balance their need to take action to address current issues (the short term) with the need to safeguard their ability to meet long-term needs. This is especially relevant where their short-term actions may have a detrimental effect in the future.
27. Subsection (2)(b)(i) and (ii) relate to public bodies taking an integrated approach. Within the context of the well-being objectives taking an integrated approach involves public bodies considering how their well-being objectives impact upon all the well-being goals.
28. In order to take an integrated approach a public body also needs to consider how their well-being objectives impact upon each other and in turn the well-being objectives of other public bodies. The public body should also consider how the actions they take to meet one well-being objective may be detrimental to another objective or other objectives being met, including those of any other public bodies subject to the provisions of the Act. This is particularly relevant where the activities of one public body could inhibit the ability of another public body in maximising its contribution to the achievement of the well-being goals.
29. Public bodies must have regard to the importance of engagement, as provided for by subsection (2)(c). This entails involving the people and communities whose well-being they are seeking to improve, as well as those with an interest in the economic, social, environmental and cultural well-being.
30. Subsection (2)(d) relates to public bodies taking a collaborative approach. This means public bodies working together, either with other bodies or other parts of their own body, in order to assist in meeting their well-being objectives or the well-being objectives of any other public body subject to the provisions of the Act.
31. Subsection (2)(e) provides for preventative action. In relation to the well-being objectives, this refers to public bodies considering actions which they could allocate resources now, in order to prevent problems from occurring or getting worse.
32. The statement, prepared under section 7(1) of the Act, must set out how the public body believes it has considered the matters provided for at section 5(2) in setting their well-being objectives and how it intends to consider these matters when meeting their well-being objectives.
33. This statement must also detail how the public body intends to take all reasonable steps to meet its well-being objectives, including how it will govern itself, and how its annual allocation of resources, for example its annual budget, will ensure it meets its well-being objectives.

Adran 6 – Ystyr “corff cyhoeddus”

34. Mae adran 6 yn rhestru personau penodol sy'n 'gorff cyhoeddus' at ddibenion Rhannau 2 a 3 o'r Ddeddf. Caiff Gweinidogion Cymru, drwy reoliadau, ddiwygio ystyr corff cyhoeddus drwy ychwanegu person at y rhestr, ei dynnu oddi arni, neu ddiwygio'r disgrifiad o berson o'r fath (fel y darperir ar gyfer hynny yn adran 52 o'r Ddeddf).

Adran 7 – Datganiadau ynghylch amcanion llesiant

35. Wrth gyhoeddi ei amcanion llesiant, rhaid i gorff cyhoeddus gyhoeddi datganiad ynghylch ei amcanion llesiant. Manylir ar ofynion y datganiad hwnnw yn adran 7 o'r Ddeddf. Byddai'n ofynnol cyhoeddi'r datganiad hwn hefyd pe bai Gweinidogion Cymru yn diwygio eu hamcanion llesiant o dan adran 8, neu yn achos y cyrff cyhoeddus eraill, adran 9 o'r Ddeddf.
36. Wrth barato'i'r datganiad, rhaid i'r corff cyhoeddus egluro pam ei fod yn ystyried y bydd cyflawni ei amcanion llesiant yn cyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant. Bydd y datganiad yn egluro pam y mae'r corff cyhoeddus yn ystyried bod ei amcanion llesiant wedi eu gosod yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, a sut y mae'r corff cyhoeddus yn bwriadu cynnwys personau eraill yn y gwaith o gyrraedd y nodau llesiant, gan sicrhau bod y personau hynny yn adlewyrchu amrywiaeth y boblogaeth. Rhaid i'r datganiad hefyd roi manylion am yr hyn y mae'r corff cyhoeddus yn bwriadu ei wneud (ei gamau) i gyflawni ei amcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Rhaid i'r corff cyhoeddus roi manylion am sut y bydd yn ei lywodraethu ei hun, sicrhau y parheir i adolygu'r camau ac egluro sut y caiff adnoddau eu dyrannu'n flynyddol er mwyn cymryd y camau a bennwyd. Yn ogystal, bydd y datganiad yn pennu erbyn pryd y mae'r corff yn disgwyl y bydd wedi cyflawni ei amcanion llesiant.
37. Caiff y cyrff cyhoeddus hynny sy'n aelodau o fwrdd gwasanaethau cyhoeddus (gweler adran 29) y dewis o gyflawni eu dyletswydd datblygu cynaliadwy, sef gosod a chyhoeddi amcanion llesiant, drwy'r cynllun llesiant lleol.

Adrannau 8 a 9 – Amcanion llesiant Gweinidogion Cymru ac amcanion llesiant cyrff cyhoeddus eraill

38. Mae adran 8 yn ei gwneud yn ofynnol bod Gweinidogion Cymru yn cyhoeddi amcanion llesiant, fel sy'n ofynnol o dan adrannau 3 a 7 o'r Ddeddf, yn ddim hwyrach na chwe mis ar ôl dyddiad pob etholiad cyffredinol y Cynulliad. Mae 'etholiad cyffredinol' yn cyfeirio at naill ai etholiad arferol neu etholiad eithriadol y Cynulliad, fel y'u diffinnir yn adrannau 3 neu 5 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.
39. Rhaid i amcanion llesiant Gweinidogion Cymru gael eu gosod ar gyfer eu tymor mewn llywodraeth, sef tan ddyddiad penodedig etholiad arferol nesaf y Cynulliad, fel y'i diffinnir yn adran 3 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Section 6 – Meaning of “public body”

34. Section 6 lists certain persons as being a ‘public body’ for the purposes of Parts 2 and 3 of the Act. The Welsh Ministers may, by regulations, amend the meaning of public body by adding or removing a person from the list, or amending the description of such a person (as provided for in section 52 of the Act).

Section 7 – Statements about well-being objectives

35. When publishing their well-being objectives, a public body must publish a statement regarding their well-being objectives the requirements of which are detailed at section 7 of the Act. This statement is also required should the Welsh Ministers revise their well-being objectives under section 8, or in the case of the other public bodies, section 9 of the Act.
36. In preparing the statement, the public body must explain why they consider that meeting their well-being objectives will contribute to the achievement of the well-being goals. The statement will explain why the public body considers that their well-being objectives have been set in accordance with the sustainable development principle and explain how the public body proposes to involve other persons in achieving the well-being goals, ensuring those persons reflect the diversity of the population. The statement must also detail what the public body intends to do (their steps) to meet their well-being objectives in accordance with the sustainable development principle. The public body must detail how it will govern itself, ensure the steps are kept under review and explain how resources are allocated annually for the purposes of taking their identified steps. In addition, the statement will detail the timeframe within which the public body expects to meet their well-being objectives.
37. Those public bodies that are members of a public services board (see section 29) may elect to discharge their sustainable development duty, namely the setting and publishing of well-being objectives, through the local well-being plan.

Sections 8 and 9 – The Welsh Ministers’ well-being objectives and other public bodies’ well-being objectives

38. Section 8 requires the Welsh Ministers to publish well-being objectives, as required under sections 3 and 7 of the Act, no later than six months after the date of each general election of the Assembly. ‘General election’ refers to either an ordinary or extraordinary election of the Assembly as defined in sections 3 or 5 of the Government of Wales Act 2006.
39. The well-being objectives of the Welsh Ministers must be set for their term of government, which is until the scheduled date of the next ordinary Assembly election, as defined in section 3 of the Government of Wales Act 2006.

40. Mae adran 9(2) yn darparu bod rhaid i gyrff cyhoeddus eraill, sef y rhai a restrir yn adran 6 ond gan hepgor Gweinidogion Cymru, yn gyntaf oll osod a chyhoeddi eu hamcanion llesiant cyn dechrau'r flwyddyn ariannol sy'n dilyn cychwyn adran 9 o'r Ddeddf. Rhaid i bob corff cyhoeddus wedyn osod a chyhoeddi amcanion llesiant dilynol ar ba bynnag adeg yr ystyriant yn briodol. Bydd yn ofynnol i bob corff cyhoeddus, bob amser, fod ag amcanion llesiant wedi eu gosod, a fydd yn cyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant.
41. Rhaid i Weinidogion Cymru a'r gyrff cyhoeddus eraill, o dan adrannau 8(3) a 9(3), yn eu trefn, adolygu eu hamcanion llesiant pe bai'r nodau llesiant yn cael eu diwygio. Mynnir hyn er mwyn sicrhau bod yr amcanion llesiant yn parhau'n gydnaws â'r nodau llesiant cyfredol.
42. Os yw Gweinidogion Cymru a/neu gorff cyhoeddus yn penderfynu, yn dilyn adolygiad, nad yw amcan bellach yn briodol, rhaid iddynt ddiwygio'r amcan. Er enghraifft, gellid ystyried nad yw amcan bellach yn briodol os diwygiwyd y nod neu'r nodau llesiant y mae'r amcan yn cyfrannu ato neu atynt, neu os yw'r mater y mae'r amcan llesiant yn rhoi sylw iddo wedi newid (a'r amcan bellach yn amherthnasol), neu os nad yw'r amcan llesiant yn cyflawni'r gwelliant a ddisgwyliid mewn perthynas â'r nod neu'r nodau llesiant (a'r amcan llesiant bellach yn aneffeithiol).
43. Caiff Gweinidogion Cymru neu'r gyrff cyhoeddus eraill adolygu a diwygio'u hamcanion llesiant, o dan adrannau 8(5) a 9(5) yn eu trefn, ar unrhyw adeg a ystyriant yn briodol. Rhaid cyhoeddi amcanion llesiant diwygiedig cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol.
44. Mae adran 8(6) yn darparu bod rhaid i unrhyw amcanion llesiant a ddiwygir gan Weinidogion Cymru gael eu gosod am weddill eu cyfnod mewn llywodraeth.
45. Mae adrannau 8(8) a 9(7), yn eu trefn, yn ei gwneud yn ofynnol bod Gweinidogion Cymru a'r gyrff cyhoeddus eraill yn rhoi sylw i'r Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol diweddaraf, fel y'i paratowyd gan y Comisiynydd o dan ddarpariaethau adran 23 o'r Ddeddf, wrth osod neu ddiwygio'u hamcanion llesiant. Gall yr Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol gynorthwyo gyrff cyhoeddus i ddeall pa welliannau y gallent eu gwneud er mwyn gosod a chyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Adran 10 - Dangosyddion cenedlaethol ac adroddiad llesiant blynyddol

46. Mae'r adran hon yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i gyhoeddi dangosyddion cenedlaethol, a'u gosod gerbron y Cynulliad. Rhaid defnyddio'r dangosyddion cenedlaethol hyn i fesur y cynnydd a wneir ledled y gyrff cyhoeddus tuag at gyflawni'r nodau llesiant. Mae is-adran (2) yn rhoi manylion am y meini prawf y mae'n rhaid i'r dangosyddion cenedlaethol eu bodloni.

40. Section 9(2) provides that other public bodies, namely those listed in section 6 but excluding the Welsh Ministers, must initially set and publish their well-being objectives before the start of the financial year that follows the commencement of section 9 of the Act. Each public body must then set and publish subsequent well-being objectives at such time as they consider appropriate. Each public body must always have well-being objectives in place which contribute to the achievement of the well-being goals.
41. The Welsh Ministers and the other public bodies must, under sections 8(3) and 9(3) respectively, review their well-being objectives should the well-being goals be amended. This is intended to ensure the well-being objectives remain aligned with the current well-being goals.
42. If following a review, the Welsh Ministers and/or a public body determine that a well-being objective is no longer appropriate, they must revise the objective. For example, an objective could be considered no longer appropriate if the well-being goal(s) to which the objective contributes has been amended or the matter the well-being objective is addressing has changed (the objective is no longer relevant) or the well-being objective is not achieving the anticipated improvement in relation to the well-being goal(s) (the well-being objective is no longer effective).
43. The Welsh Ministers or the other public bodies may review and revise their well-being objectives at any time they consider appropriate under sections 8(5) and 9(5) respectively. Revised well-being objectives must be published as soon as is reasonably practicable.
44. Section 8(6) provides that any well-being objectives revised by the Welsh Ministers must be set for the remainder of their term of government.
45. Sections 8(8) and 9(7) respectively require the Welsh Ministers and the other public bodies to have regard to the latest Future Generations Report, as prepared by the Commissioner under the provisions of section 23 of the Act, when setting or revising their well-being objectives. The Future Generations Report may help public bodies in understanding what improvements they could make in order to set and achieve their well-being objectives in accordance with the sustainable development principle.

Section 10 - National indicators and annual well-being report

46. This section places a duty on the Welsh Ministers to publish, and lay before the Assembly, national indicators. These national indicators must be used to measure the progress being made across the public bodies towards the achievement of the well-being goals. Subsection (2) details criteria with which the national indicators must comply.

47. Mae dyletswydd ar Weinidogion Cymru hefyd i osod cerrig milltir, mewn perthynas â'r dangosyddion cenedlaethol, y maent yn ystyried y byddent, o'u cyflawni, yn cynorthwyo i ddangos bod cynnydd yn cael ei wneud tuag at gyrraedd y nodau llesiant. Wrth osod pob carreg filltir rhaid i Weinidogion Cymru hefyd bennu'r meini prawf ar gyfer penderfynu a yw'r garreg filltir wedi ei chyflawni, ac erbyn pryd y dylai hynny ddigwydd.
48. Caiff Gweinidogion Cymru adolygu a diwygio'r dangosyddion cenedlaethol a'r cerrig milltir ar unrhyw adeg yr ystyriant yn briodol. Fodd bynnag, o dan is-adran (5), rhaid iddynt adolygu'r dangosyddion cenedlaethol a'r cerrig milltir os diwygir y nodau llesiant. Mynnir hyn er mwyn sicrhau bod y dangosyddion cenedlaethol a'r cerrig milltir yn parhau'n gydnaws â'r nodau llesiant cyfredol.
49. Pe bai Gweinidogion Cymru, yn dilyn adolygiad, yn penderfynu nad yw unrhyw ddangosydd cenedlaethol neu garreg filltir yn briodol bellach, rhaid iddynt ddiwygio'r dangosydd/dangosyddion neu'r garreg filltir/cerrig milltir. Rhaid cyhoeddi'r dangosyddion cenedlaethol a'r cerrig milltir diwygiedig a'u gosod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol.
50. Cyn gosod neu ddiwygio'r dangosyddion cenedlaethol a'r cerrig milltir rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Comisiynydd, y cyrff cyhoeddus eraill ac unrhyw berson arall yr ystyriant yn briodol.
51. Mae'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru yn cyhoeddi adroddiad diweddar blynyddol (yr adroddiad llesiant blynyddol) mewn perthynas â'r dangosyddion cenedlaethol, sy'n rhoi manylion am y cynnydd a wneir tuag at gyrraedd y nodau llesiant. Rhaid i'r diweddariad hwn ddatgan y cyfnod o amser y mae'r mesuriad o bob dangosydd cenedlaethol yn ymwneud ag ef.

Adran 11 - Adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol

52. Mae'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru yn paratoi "adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol" yn ystod y 12 mis sy'n dilyn etholiad Cynulliad arferol, fel y'i diffinnir yn adran 3 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Rhaid i'r adroddiad hwn gynnwys rhagfynegiadau o'r tueddiadau tebygol yn llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, gan gynnwys unrhyw ddata dadansodol a gwybodaeth gysylltiedig a ystyrir yn briodol gan Weinidogion Cymru. Wrth baratoi'r adroddiad, rhaid i Weinidogion Cymru ystyried unrhyw gamau a gymerir gan y Cenhedloedd Unedig mewn perthynas â Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig a'r Asesiad Risg Newid yn yr Hinsawdd diweddaraf a gynhyrchir o dan Ddeddf Newid yn yr Hinsawdd 2008. Cyhoeddi'r adroddiad hwn, o fewn y 12 mis sy'n dilyn etholiad, sy'n sbarduno darpariaethau adran 23 ynglŷn â'r gofyniad bod y Comisiynydd yn paratoi'r Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol.

Adrannau 12 a 13 - Adroddiadau blynyddol gan Weinidogion Cymru a chyrrff cyhoeddus eraill

53. Mae'n ofynnol bod Gweinidogion Cymru yn paratoi adroddiad blynyddol ar y cynnydd a wnaed ganddynt tuag at gyflawni eu hamcanion llesiant. Rhaid cyhoeddi'r adroddiad blynyddol hwn a'i osod gerbron y Cynulliad cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

47. The Welsh Ministers are also under a duty to set milestones, in relation to the national indicators, which they consider, if achieved, would assist in indicating that progress is being made towards the achievement of the well-being goals. When setting each milestone, the Welsh Ministers must also set out the criteria for determining whether that milestone has been achieved and by when this should happen.
48. The Welsh Ministers may review and revise the national indicators and milestones at any time they consider appropriate. However they must, under subsection (5), review the national indicators and milestones should the well-being goals be amended. This is intended to ensure the national indicators and milestones remain aligned with the current well-being goals.
49. Should the Welsh Ministers, following a review, determine that any national indicator or milestone is no longer appropriate, they must revise the indicator(s) or milestone(s). The revised national indicators and milestones must be published and laid before the National Assembly as soon as reasonably practicable.
50. Prior to setting or revising the national indicators and milestones the Welsh Ministers must consult with the Commissioner, the other public bodies and any other person that they consider appropriate.
51. The Welsh Ministers are required to annually publish an update report (the annual well-being report) in respect of the national indicators detailing the progress being made towards the achievement of the well-being goals. This update must specify the period of time to which the measurement of each national indicator relates.

Section 11 - Future trends report

52. The Welsh Ministers are required to publish a “future trends report” during the 12 months following an ordinary Assembly election, as defined in sections 3 of the Government of Wales Act 2006. This must include predictions of likely future trends in the economic, social, environmental and cultural well-being of Wales, including any related analytical data and information that the Welsh Ministers consider appropriate. In preparing the report, the Welsh Ministers must take account of any action taken by the United Nations in relation to the UN Sustainable Development Goals and the most recent Climate Change Risk Assessment produced under the Climate Change Act 2008. The publication of this report, within the 12 months following an election, triggers the provisions of section 23 relating to the requirement on the Commissioner to prepare the Future Generations Report.

Sections 12 and 13 - Annual reports by the Welsh Ministers and other public bodies

53. The Welsh Ministers are required to prepare an annual report on the progress they have made towards meeting their well-being objectives. This annual report must be published and laid before the Assembly as soon as reasonably practicable following the end of the financial year to which the report relates.

54. Mae adran 13 yn ei gwneud yn ofynnol bod cyrff cyhoeddus eraill yn gwneud adroddiadau blynyddol, ac yn rhoi effaith i Atodlen 1 i'r Ddeddf, sy'n gwneud darpariaethau ar gyfer paratoi adroddiadau blynyddol gan bob corff cyhoeddus. Nid yw'r Atodlen hon yn gymwys i Weinidogion Cymru.
55. Wrth baratoi eu hadroddiad blynyddol rhaid i Weinidogion Cymru a chyrrff cyhoeddus eraill adolygu eu hamcanion llesiant. Os yw corff cyhoeddus neu Weinidogion Cymru yn penderfynu nad yw unrhyw amcan llesiant bellach yn briodol, rhaid i'r corff hwnnw neu Weinidogion Cymru ddiwygio'r amcan neu'r amcanion llesiant. Pan fo'r adolygiad hwn yn arwain at ddiwygio un neu ragor o amcanion llesiant rhaid cynnwys cyfiawnhad ac esboniad o'r diwygiad yn yr adroddiad blynyddol.

Atodlen 1 - Adroddiadau blynyddol gan gyrff cyhoeddus eraill

56. Nid yw'r Atodlen hon yn gymwys i Weinidogion Cymru, yn rhinwedd adran 13(1) o'r Ddeddf.
57. Mae Atodlen 1 yn ei gwneud yn ofynnol bod cyrff cyhoeddus yn adrodd yn flynyddol ar eu cynnydd tuag at gyflawni eu hamcanion llesiant.
58. Rhaid i'r cyrff cyhoeddus hynny sy'n ddarostyngedig i baragraff 1 o'r Atodlen hon baratoi adroddiad mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol. Diffinnir blwyddyn ariannol yn adran 55(1) o'r Ddeddf, fel y 'cyfnod o 12 mis sy'n dod i ben ar 31 Mawrth'.
59. Mae paragraff 2 yn ei gwneud yn ofynnol bod Byrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG (Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru ac Ymddiriedolaeth GIG Felindre adeg cychwyn y Ddeddf) yn adrodd mewn perthynas â phob blwyddyn gyfrifyddu. Mae i "blwyddyn gyfrifyddu" yr ystyr a roddir i "accounting year" gan Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006.
60. Mae paragraff 3 yn gwneud darpariaethau penodol mewn perthynas â Chorff Adnoddau Naturiol Cymru.
61. Mae Gorchymyn Corff Adnoddau Naturiol Cymru (Sefydlu) 2012 yn ei gwneud yn ofynnol bod Corff Adnoddau Naturiol Cymru yn paratoi 'adroddiad blynyddol' sy'n rhoi manylion am y modd y cyflawnodd ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn ariannol honno. Mae paragraff 3 yn diwygio'r Gorchymyn hwnnw gan ei gwneud yn ofynnol bod yr adroddiad yn rhoi manylion hefyd am y cynnydd a wnaed gan y corff tuag at gyflawni ei amcanion llesiant.
62. Rhaid cyhoeddi'r adroddiadau blynyddol sy'n ofynnol o dan baragraffau 1 a 2 o Atodlen 1 cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

54. Section 13 requires annual reports to be made by the other public bodies, and this section gives effect to Schedule 1 to the Act, which makes provisions for the preparation of annual reports by each public body. This Schedule does not apply to the Welsh Ministers.
55. When preparing their annual report, the Welsh Ministers and other public bodies must review their well-being objectives. Should a public body or the Welsh Ministers determine that any well-being objective is no longer appropriate, they must revise the well-being objective or objectives. Where this review results in the revision of one or more well-being objectives, a justification for, and explanation of, the revision must be included in the annual report.

Schedule 1 – Annual Reports by other public bodies

56. This Schedule does not apply to the Welsh Ministers, by virtue of section 13(1) of the Act.
57. Schedule 1 requires public bodies to report annually on their progress towards meeting their well-being objectives.
58. Those public bodies that are subject to paragraph 1 of this Schedule must report in respect of each financial year. Section 55(1) of the Act defines financial year as ‘the period of 12 months ending with 31 March’.
59. Paragraph 2 requires Local Health Boards and NHS Trusts (at the time of commencement of the Act Public Health Wales NHS Trust and Velindre NHS Trust) to report in respect of each accounting year. The term accounting year is used in line with the National Health Service (Wales) Act 2006.
60. Paragraph 3 makes specific provisions in respect of the Natural Resources Body for Wales.
61. The Natural Resources Body for Wales (Establishment) Order 2012 requires the Natural Resources Body for Wales to prepare an ‘annual report’ detailing how it has discharged its functions during that financial year. Paragraph 3 amends this Order so that the annual report must also detail the progress made by the body in meeting its well-being objectives.
62. The annual reports required under paragraphs 1 and 2 of Schedule 1 must be published as soon as reasonably practicable following the end of the financial year to which the report relates.

Adran 14 – Canllawiau

63. Mae adran 14 yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ddyroddi canllawiau i gyrff cyhoeddus eraill mewn perthynas â Rhan 2 o'r Ddeddf. Rhaid i gorff cyhoeddus gymryd y canllawiau hynny i ystyriaeth wrth arfer swyddogaethau neu gyflawni dyletswyddau y darperir ar eu cyfer o dan Ran 2 o'r Ddeddf.

Adran 15 – Yr egwyddor datblygu cynaliadwy: ymchwiliadau'r Archwilydd Cyffredinol

64. Mae adran 15 yn rhoi'r pŵer i Archwilydd Cyffredinol Cymru gynnal ymchwiliadau er mwyn asesu i ba raddau y mae'r cyrff cyhoeddus a restrir yn adran 2 wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod yr amcanion llesiant a chymryd camau i gyflawni'r amcanion hynny. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal o leiaf un ymchwiliad o bob corff cyhoeddus o fewn pob 'cyfnod adrodd' o 5 mlynedd. Mae pob cyfnod adrodd yn dechrau flwyddyn cyn y dyddiad y bwriedir cynnal etholiad cyffredinol arferol nesaf y Cynulliad ac yn para hyd flwyddyn a diwrnod cyn yr etholiad nesaf o'r fath.
65. Yn rhinwedd paragraff 32 o Atodlen 4, mae gan Archwilydd Cyffredinol Cymru y pŵer i godi ffioedd am gynnal yr ymchwiliadau hyn.

Adran 16 – Hyrwyddo datblygu cynaliadwy

66. Mae adran 16 yn diwygio adran 79 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, sy'n cynnwys dyletswydd ar Weinidogion Cymru mewn perthynas â datblygu cynaliadwy.
67. Cyn i'r adran hon ddod i rym, mae'r ddyletswydd o dan adran 79 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru wneud cynllun i hyrwyddo datblygu cynaliadwy.
68. O dan y diwygiad i adran 79 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 a wneir gan y Ddeddf hon, mae'r ddyletswydd ar Weinidogion Cymru i wneud trefniadau priodol i hyrwyddo datblygu cynaliadwy, ac i gyhoeddi adroddiad blynyddol ar y trefniadau a wnaed, yn parhau.
69. Mae'n cael gwared ar y gofynion manwl i gynhyrchu cynllun ac asesiadau o effeithiolrwydd y cynllun ac, yn lle hynny, yn ei gwneud yn glir y gall Gweinidogion Cymru gyflawni'r trefniadau i hyrwyddo datblygu cynaliadwy drwy iddynt arfer eu swyddogaethau o dan adran 3(2) o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae adran 3(2) yn darparu bod rhaid i Weinidogion Cymru osod amcanion llesiant sy'n ceisio sicrhau eu bod yn cyfrannu i'r eithaf at gyrraedd y nodau llesiant. Yn ogystal â hynny, rhaid i Weinidogion Cymru gymryd pob cam rhesymol, wrth arfer eu swyddogaethau, i gyflawni eu hamcanion llesiant.

Adran 17 – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

70. Mae adran 17 yn sefydlu swydd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, sy'n unigolyn a benodir gan Weinidogion Cymru ar ôl ymgynghori â phwyllgor cyfrifol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.
71. Mae is-adran (4) yn rhoi effaith i Atodlen 2 sy'n gwneud darpariaeth bellach ynglŷn â swydd y Comisiynydd.

Section 14 – Guidance

63. Section 14 places a duty on the Welsh Ministers to issue guidance to other public bodies in respect of Part 2 of the Act. A public body must take such guidance into account when exercising functions or discharging duties provided for under Part 2 of the Act.

Section 15 – The sustainable development principle: Auditor General’s examination

64. Section 15 confers a power on the Auditor General for Wales to carry out examinations in order to assess the extent to which public bodies have acted in accordance with the sustainable development principle in both the setting and taking of steps to meet those well-being objectives. The Auditor General must carry out at least one examination of each of the public bodies within each 5 year ‘reporting period’. Each reporting period starts a year before the planned date of the next ordinary general election of the Assembly and runs until a year and a day before the next such election.
65. By virtue of paragraph 32 of Schedule 4, the Auditor General for Wales has the power to charge fees for carrying out these examinations.

Section 16 – Promotion of sustainable development

66. Section 16 amends section 79 of the Government of Wales Act 2006, which contains a duty on the Welsh Ministers in respect of sustainable development.
67. The duty under section 79 of the Government of Wales Act 2006 before this section comes into force requires the Welsh Ministers to make a scheme to promote sustainable development.
68. The amendment to section 79 of the Government of Wales Act 2006 made by this Act retains a duty on the Welsh Ministers to make appropriate arrangements to promote sustainable development and to publish an annual report in respect of the arrangements made.
69. It removes the detailed requirements to produce a scheme and assessments of effectiveness of the scheme and replaces them by making it clear that the arrangements to promote sustainable development can be discharged by the Welsh Ministers exercising their functions under section 3(2) of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015. Section 3(2) provides that the Welsh Ministers must set well-being objectives which seek to maximise their contribution to the well-being goals. In addition, the Welsh Ministers must take all reasonable steps, in exercising their functions, to meet their well-being objectives.

Section 17 – Future Generations Commissioner for Wales

70. Section 17 establishes the office of the Future Generations Commissioner for Wales, an individual appointed by the Welsh Ministers after consultation with the responsible committee of the National Assembly for Wales.
71. Subsection (4) gives effect to Schedule 2 which makes further provision about the office of the Commissioner.

Atodlen 2 – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

72. Mae paragraffau 1 i 5 yn cynnwys darpariaethau technegol ynglŷn â statws, telerau, cydnabyddiaeth ariannol a materion eraill ynglŷn â phenodiad y Comisiynydd. Mae paragraff 3 yn rhagnodi bod y Comisiynydd i gael ei benodi am gyfnod o 7 mlynedd.
73. Mae paragraffau 6 a 7 yn rhoi manylion am y seiliau a fyddai'n anghymhwysu unigolyn rhag ei benodi yn Gomisiynydd, ac am y trefniadau ar gyfer terfynu penodiad Comisiynydd (ac eithrio drwy anghymhwysu).
74. Mae paragraff 8 yn gwneud darpariaeth i'r perwyl y caiff y Comisiynydd wneud unrhyw beth yr ystyria'n briodol mewn cysylltiad â swyddogaethau'r Comisiynydd, gan gynnwys codi tâl am wasanaethau, talu i drydydd partiön am wasanaethau a derbyn rhoddion. Ni chaiff y Comisiynydd ddarparu cymorth ariannol i gaffael neu waredu tir heb gymeradwyaeth Gweinidogion Cymru.
75. Mae paragraffau 9 a 10 yn gwneud darpariaethau ynglŷn â'r ddyletswydd sydd ar y Comisiynydd i benodi Dirprwy Gomisiynydd, pwerau'r Comisiynydd i benodi staff a thalu iddynt, a'r gallu i ddirprwyo swyddogaethau'r Comisiynydd i unrhyw berson, gan gynnwys aelod o'i staff.
76. Mae paragraff 11 yn gwneud darpariaeth i'r Dirprwy Gomisiynydd arfer swyddogaethau'r Comisiynydd pan fo swydd y Comisiynydd yn wag, neu os yw Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni nad yw'r Comisiynydd yn gallu arfer y swyddogaethau hynny am unrhyw reswm.
77. Mae paragraffau 12, 13 a 14 yn ei gwneud yn ofynnol bod y Comisiynydd yn sefydlu gweithdrefn ar gyfer ymchwilio i gwynion ynglŷn â'r modd yr arferir ei swyddogaethau, ac yn creu a chynnal cofrestr o fuddiannau'r Comisiynydd a'r Dirprwy Gomisiynydd, gan roi copi ohoni ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd. Mae paragraff 15 yn darparu bod rhaid i'r Comisiynydd a'r Dirprwy Gomisiynydd beidio ag arfer swyddogaeth os cofrestrwyd buddiant ganddo sy'n gysylltiedig ag arfer y swyddogaeth honno.
78. Mae paragraff 16 yn darparu y caiff Gweinidogion Cymru dalu symiau priodol i'r Comisiynydd mewn perthynas â gwariant ar gyflawni swyddogaethau'r Comisiynydd.
79. Mae paragraff 17 yn ei gwneud yn ofynnol bod y Comisiynydd yn paratoi adroddiad blynyddol mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol; rhaid cyhoeddi'r adroddiad hwn yn ddim hwyrach na'r 31 Awst sy'n dilyn y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymdrin â hi. Rhaid i'r Comisiynydd anfon yr adroddiad at Weinidogion Cymru, a rhaid iddynt hwythau ei roi gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
80. Wrth baratoi'r adroddiad hwnnw rhaid i'r Comisiynydd ymgynghori â'r panel cynghori (gweler adran 26) ac unrhyw berson arall a ystyrir yn briodol gan y Comisiynydd. Rhaid i'r adroddiad blynyddol ddarparu crynodeb o raglen waith y Comisiynydd a manylion am y camau gweithredu a gymerwyd ganddo yn ystod y flwyddyn ariannol dan sylw, dadansoddiad o effeithiolrwydd y Comisiynydd o ran galluogi gwireddu ei ddyletswydd gyffredinol, ynghyd â manylion am ei raglen

Schedule 2 – The Future Generations Commissioner for Wales

72. Paragraphs 1 to 5 contain technical provisions in respect of the status, terms, remuneration and other matters relating to the appointment of the Commissioner. Paragraph 3 prescribes that the Commissioner is to be appointed for a period of 7 years.
73. Paragraphs 6 and 7 detail the grounds on which individuals may be disqualified from being appointed as Commissioner and the arrangements for ending the Commissioner’s appointment (other than through disqualification).
74. Paragraph 8 makes provision for the Commissioner to do anything she or he considers appropriate in connection with the Commissioner’s functions, including charging for services, paying third parties for services and accepting gifts. The Commissioner may not provide financial support to acquire or dispose of land without the approval of the Welsh Ministers.
75. Paragraphs 9 and 10 make provision as regards the duty of the Commissioner to appoint a Deputy Commissioner, the powers of the Commissioner to appoint and pay staff and the ability to delegate functions of the Commissioner to any person including a member of their staff.
76. Paragraph 11 makes provision for the Deputy Commissioner to exercise the Commissioner’s functions when the Commissioner’s office is vacant, or if the Welsh Ministers are satisfied that for any reason she or he is unable to exercise those functions.
77. Paragraphs 12, 13 and 14 require the Commissioner to establish a procedure for investigating complaints regarding the exercise of their functions and to create and maintain a register of the Commissioner’s and Deputy Commissioner’s interests, making a copy available for inspection by the public. Paragraph 15 provides that the Commissioner and Deputy Commissioner must not exercise a function if she or he has registered an interest which relates to the exercise of that function.
78. Paragraph 16 provides the Welsh Ministers may pay the Commissioner amounts appropriate in respect of expenditure to carry out the functions of the Commissioner.
79. Paragraph 17 requires the Commissioner to produce an annual report covering each financial year; this report must be published no later than 31 August following the end of the financial year that it covers. The Commissioner must send the report to the Welsh Ministers who must lay it before the National Assembly.
80. In preparing this report, the Commissioner must consult the advisory panel (see section 26) and any other person the Commissioner considers appropriate. The annual report is to provide a summary of the Commissioner’s work programme and detail the actions taken by the Commissioner during that financial year, an analysis of the Commissioner’s effectiveness in enabling her or his general duty to be carried out, together with details of their proposed work programme for the following financial year and a summary of any complaints made. The report may include the Commissioner’s assessment of the improvements public bodies should make in

waith arfaethedig ar gyfer y flwyddyn ariannol ddilynol, a chrynodeb o unrhyw gwynion a wnaed. Caiff yr adroddiad gynnwys hefyd asesiad y Comisiynydd o'r gwelliannau y dylai cyrff cyhoeddus eu gwneud, er mwyn bod yn fwy cydnaws â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, wrth osod a chyflawni eu hamcanion llesiant.

81. Mae paragraff 17 hefyd yn diffinio blwyddyn ariannol gyntaf y Comisiynydd at ddibenion y Ddeddf, sef y cyfnod sy'n dechrau gyda'r diwrnod y penodir y Comisiynydd ac yn dod i ben ar y 31 Mawrth dilynol.
82. Mae paragraffau 18 i 22 yn nodi cyfrifoldebau'r Comisiynydd fel swyddog cyfrifyddu ac o ran darparu ar gyfer paratoi amcangyfrifon a chyfrifon gan y Comisiynydd, gan gynnwys unrhyw gyfarwyddydau y caiff Gweinidogion Cymru eu rhoi, ac yn darparu ar gyfer archwilio'r cyfrifon a'r defnydd o adnoddau'r Comisiynydd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.
83. Mae paragraff 23 yn darparu y caniateir i'r Comisiynydd gael sêl ac yn darparu bod rhaid i unrhyw ddogfen yr honnir ei chyflawni o dan y sêl honno, neu ei llofnodi gan y Comisiynydd, neu ar ei ran, gael ei derbyn yn dystiolaeth ac, oni phrofir yn wahanol, ei derbyn fel dogfen y Comisiynydd.

Adranau 18 ac 19 – Dyletswydd gyffredinol a swyddogaethau'r Comisiynydd

84. Mae adran 18 yn pennu mai dyletswydd gyffredinol y Comisiynydd yw hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy, yn benodol drwy weithredu fel ceidwad gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion ac annog cyrff cyhoeddus i roi rhagor o ystyriaeth i effaith hirdymor eu gweithgareddau. At y diben hwnnw, rhaid i'r Comisiynydd fonitro ac asesu'r modd y cyflawnir yr amcanion llesiant a osodir gan gyrff cyhoeddus.
85. Mae adran 19(1) yn darparu y caiff y Comisiynydd, wrth gyflawni ei ddyletswydd gyffredinol, ddarparu cyngor neu gymorth (heblaw cymorth ariannol) i gorff cyhoeddus neu i unrhyw berson arall y tybia'r Comisiynydd ei fod yn cymryd, neu'n ceisio cymryd camau a allai gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant. Mae hyn yn cynnwys darparu cyngor ar newid yn yr hinsawdd.
86. Caiff y Comisiynydd ddarparu cyngor neu gymorth i Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, ac i fyrddau gwasanaethau cyhoeddus ynglŷn â pharatoi eu cynllun llesiant lleol.
87. Caiff y Comisiynydd hefyd annog arferion da a hybu ymwybyddiaeth ymhlith cyrff cyhoeddus o'r angen i gyflawni eu hamcanion llesiant mewn modd sy'n gydnaws â'r egwyddor datblygu cynaliadwy; ac annog cyrff cyhoeddus i gydweithio â'i gilydd a chyda personau eraill os gallai hynny eu helpu i gyflawni eu hamcanion llesiant.
88. Mae adran 19(2) yn rhoi'r pŵer i'r Comisiynydd gynnal ymchwil neu astudiaeth arall mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, y graddau y mae'r nodau llesiant a'r dangosyddion cenedlaethol yn gyson â'r egwyddor datblygu cynaliadwy ac unrhyw beth mewn cysylltiad â'r pethau hyn sy'n effeithio ar lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, neu unrhyw ran o Gymru.

order to be more consistent with the sustainable development principle when setting and meeting their well-being objectives.

81. Paragraph 17 also defines the Commissioner's first financial year for the purposes of the Act as running from the day on which the Commissioner is appointed up until the following 31 March.
82. Paragraphs 18 to 22 set out the responsibilities the Commissioner has as accounting officer and to provide for the preparation of estimates and accounts by the Commissioner, including any directions that can be given by the Welsh Ministers, and the auditing of accounts and the examination into the use of the Commissioner's resources by the Auditor General for Wales.
83. Paragraph 23 provides that the Commissioner may have a seal and provides that any document executed under this seal or signed by, or on behalf of, the Commissioner is to be received in evidence and, unless otherwise proven, taken to be a document of the Commissioner.

Sections 18 and 19 – Commissioner's general duty and functions

84. Section 18 establishes that the general duty of the Commissioner is to promote the sustainable development principle, in particular to act as a guardian of the ability of future generations to meet their needs and to encourage public bodies to take greater account of the long-term impact of their activities. For this purpose, the Commissioner must also monitor and assess the meeting of the well-being objectives set by public bodies.
85. Section 19(1) provides that in carrying out her or his general duty, the Commissioner may provide advice or assistance (excluding financial assistance) to a public body or any other person that she or he believes is taking, or is seeking to take, action that may contribute to the well-being goals. This includes providing advice on climate change.
86. The Commissioner may provide advice or assistance to the Auditor General for Wales in respect of the sustainable development principle and public services boards about the preparation of their local well-being plan.
87. The Commissioner may also encourage best practice and promote awareness amongst public bodies as regards meeting their well-being objectives in a manner that is consistent with the sustainable development principle; and encourage public bodies to work with each other and with other persons if this could assist them in meeting their well-being objectives.
88. Section 19(2) confers power on the Commissioner to undertake research or other study in relation to the sustainable development principle, the extent to which the well-being goals and national indicators are consistent with the sustainable development principle and anything related to these things that impacts upon the economic, social, environmental and cultural well-being of Wales or any part of Wales.

Adrannau 20 i 22 – Adolygiadau gan y Comisiynydd, argymhellion ganddo a dyletswydd i ddilyn yr argymhellion

89. Mae adran 20 yn darparu y caiff y Comisiynydd gynnal adolygiad ynghylch i ba raddau y mae corff cyhoeddus yn diogelu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion drwy ystyried effaith hirdymor yr hyn a wna'r corff hwnnw. Gall hyn ymwneud â mwy nag un corff cyhoeddus. Caiff y Comisiynydd adolygu'r camau y mae corff wedi eu cymryd neu y mae'n bwriadu eu cymryd er mwyn cyflawni ei amcanion llesiant, i ba raddau y mae'r amcanion llesiant hynny'n cael eu cyflawni ac a yw wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd y camau hynny.
90. Caiff y comisiynydd wneud argymhellion o ganlyniad i unrhyw adolygiad; ystyr hynny yw y caiff y Comisiynydd argymhell dull o weithredu y dylai corff cyhoeddus ei ddilyn er mwyn ymdrin â mater penodol. Gallai'r argymhellion hyn ymwneud â'r camau y mae corff cyhoeddus wedi eu cymryd i gyflawni ei amcanion llesiant a sut i osod amcanion llesiant a chymryd camau i'w cyflawni yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Mewn perthynas â Gweinidogion Cymru, caiff yr argymhellion ymwneud hefyd â'r nodau llesiant neu'r dangosyddion cenedlaethol.
91. Rhaid i'r Comisiynydd gyhoeddi unrhyw adolygiad y mae'n ei wneud, ac anfon copi o'r adolygiad a'r argymhellion at Weinidogion Cymru.
92. Caiff y Comisiynydd ei gwneud yn ofynnol bod corff cyhoeddus yn darparu unrhyw wybodaeth yr ystyria'r Comisiynydd fod ei hangen arno er mwyn cynnal yr adolygiad. Ni chaiff y Comisiynydd ofyn am yr wybodaeth os yw'r corff cyhoeddus wedi ei wahardd rhag datgelu'r wybodaeth honno gan unrhyw ddeddfiad neu real gyfreithiol arall.
93. Rhaid i'r Comisiynydd gyhoeddi unrhyw adolygiad y mae'n ei wneud, ac anfon copi o'r argymhellion at Weinidogion Cymru.
94. Mae adran 22 yn ei gwneud yn ofynnol bod cyrff cyhoeddus yn dilyn y camau gweithredu a bennir mewn unrhyw argymhelliad a wneir gan y Comisiynydd o dan adran 20(4) o'r Ddeddf. Fodd bynnag, caiff y corff cyhoeddus ddiystyru'r cyfan neu ran o'r argymhelliad os bodlonir ef fod rheswm da dros wneud hynny. Caiff y corff hefyd benderfynu dilyn camau gweithredu amgen mewn perthynas â'r mater y cyfeirir ato yn yr argymhelliad, ond pan fo'n penderfynu peidio â dilyn yr argymhelliad rhaid iddo egluro ei ymateb a'r hyn y mae'n bwriadu ei wneud yn lle hynny.
95. Mae adran 22(2) yn darparu pŵer i Weinidogion Cymru baratoi a dyroddi canllawiau i'r cyrff cyhoeddus ynglŷn â sut i ymateb i argymhelliad gan y Comisiynydd. Wrth benderfynu sut i ymateb i argymhelliad, rhaid i'r corff cyhoeddus gymryd i ystyriaeth unrhyw ganllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru o dan y pŵer hwn.

Sections 20 to 22 – Reviews by the Commissioner, recommendations made and the duty to follow recommendations

89. Section 20 provides for the Commissioner to conduct a review of the extent a public body, though this can relate to more than one public body, is safeguarding the ability of future generations to meet their needs by taking account of the long term impact what that body does. The Commissioner may review the steps taken by a body or which it proposes to take to meet its well-being objectives, the extent those well-being objectives are being met and whether in taking those steps it has acted in accordance with the sustainable development principle.
90. The Commissioner may make recommendations as a result of any review; this means the Commissioner may recommend a course of action that a public body should take in order to address a specific matter. These recommendations may be about the steps a public body has taken to meet its well-being objectives and how to set well-being objectives and take steps to meet them in line with the sustainable development principle. In respect of the Welsh Ministers these recommendations may also be about the well-being goals or the national indicators.
91. The Commissioner must publish any review she or he makes, and a copy of the review and its recommendations must be sent to the Welsh Ministers.
92. The Commissioner may require a public body to provide any information the Commissioner considers she or he needs to conduct the review. The Commissioner may only request the information if the body is not prohibited from disclosing the information by any other enactment or rule of law.
93. The Commissioner must publish any recommendations she or he makes, and a copy of the recommendations must be sent to the Welsh Ministers.
94. Section 22 requires public bodies to follow the course of action set out in any recommendation the Commissioner makes under section 20(4) of the Act. However, the body may disregard all or part of the recommendation should they be satisfied that there is good reason to do so. The body may also decide to follow an alternative course of action in respect of the matter to which the recommendation refers, but where it decides not follow the recommendation it must explain its response and the alternative action it intends to do instead.
95. Section 22(2) provides the Welsh Ministers with a power to prepare and issue guidance to the public bodies about how to respond to a recommendation of the Commissioner. When deciding how to respond to a recommendation, the public body must take any guidance issued by the Welsh Ministers under this power into account.

Adrannau 23 a 24 – Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol a gweithgareddau yn ystod y cyfnod adrodd

96. Mae adran 23 yn ei gwneud yn ofynnol bod y Comisiynydd yn paratoi adroddiad sy'n rhoi manylion am y gwelliannau y dylai cyrff cyhoeddus eu gwneud er mwyn gosod a chyflawni eu hamcanion llesiant mewn modd sy'n gydnaws â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
97. Rhaid i'r Comisiynydd gyhoeddi'r adroddiad hwn cyn diwedd y cyfnod adrodd. Mae'r 'cyfnod adrodd' yn dechrau gyda'r diwrnod sy'n dilyn y diwrnod y cyhoeddir adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol Gweinidogion Cymru o dan adran 11o'r Ddeddf, ac yn dod i ben ar y dyddiad un flwyddyn ac un diwrnod cyn dyddiad arfaethedig etholiad cyffredinol arferol nesaf y Cynulliad. Caiff Gweinidogion Cymru ddiwygio'r diffiniad o'r cyfnod adrodd, drwy reoliadau.
98. Rhaid i'r adroddiad hwn gynnwys asesiad o sut y dylai cyrff cyhoeddus wella'r modd y diogelir gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion, a rhoi gwell ystyriaeth i effaith hirdymor eu gweithgareddau. Rhaid i'r adroddiad hefyd ddarparu crynodeb o'r dystiolaeth a gasglwyd a'r gweithgareddau a ymgymerodd y Comisiynydd â hwy yn ystod y cyfnod adrodd, crynodeb o'r adolygiadau a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd, yn ogystal â'r camau gweithredu a gymerwyd ganddo wrth arfer ei swyddogaethau.
99. Rhaid i'r Comisiynydd anfon copi o'r adroddiad at Weinidogion Cymru, a rhaid iddynt hwythau osod copi gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
100. Rhaid i'r Comisiynydd ymgynghori â'r bobl hynny a restrir o dan adran 24(1), yn ogystal ag unrhyw un arall yr ystyria'n briodol, er mwyn sicrhau bod buddiannau economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn cael eu cynrychioli'n llawn, yn ystod y cyfnod adrodd a chyn cyhoeddi'r Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol.
101. Wrth baratoi ei Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol, rhaid i'r Comisiynydd ystyried y canlynol:
  - ymatebion y bobl y bu'n ymgynghori â hwy o dan adran 24(1);
  - yr adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol diweddaraf a baratowyd gan Weinidogion Cymru o dan adran 11 o'r Ddeddf; ac
  - unrhyw adroddiadau perthnasol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adran 25 – Cydweithio

102. Mae adran 25 yn gwneud darpariaeth i'r Comisiynydd, pan fo'n cynnal adolygiad, gydweithio â'r Comisiynwyr eraill, sef Comisiynydd Plant Cymru, Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru neu Gomisiynydd y Gymraeg.
103. Mae'r adran hon yn gymwys os yw'r Comisiynydd o'r farn bod mater y mae'n bwriadu ei adolygu yr un fath â mater, neu'n sylweddol debyg i fater, sy'n destun adolygiad neu ymchwiliad a ymgymerir gan un neu ragor o'r Comisiynwyr eraill. Caiff y Comisiynydd hysbysu'r Comisiynydd arall neu'r Comisiynwyr eraill am ei fwriad i gynnal adolygiad ac ymgynghori â'r Comisiynydd arall neu'r Comisiynwyr eraill.

Sections 23 and 24 – Future Generations report and activity during the reporting period

96. Section 23 requires the Commissioner to prepare a report detailing the improvements public bodies should make in order to set and meet their well-being objectives in a manner that is consistent with the sustainable development principle.
97. The Commissioner must publish this report before the end of the reporting period. The 'reporting period' runs from the day after the Welsh Ministers publish their future trends report under section 11 of the Act until the day one year and one day before the planned date of the next ordinary general election of the Assembly. The Welsh Ministers may, by regulations, amend the definition of the reporting period.
98. This report must include an assessment of how public bodies should better safeguard the ability of future generations to meet their needs and better consider the long-term impact of what they do. The report must also provide a summary of the evidence gathered and the activities undertaken by the Commissioner during the reporting period, a summary of reviews conducted in the reporting period, as well as the actions the Commissioner has undertaken in exercising their functions.
99. The Commissioner must send a copy of the report to the Welsh Ministers who must lay a copy before the National Assembly.
100. The Commissioner must consult with those people listed under section 24(1), as well as anyone else she or he considers appropriate, to ensure that economic, social, environmental and cultural interests are fully represented, during the reporting period and before publishing the Future Generations Report.
101. When preparing her or his Future Generations Report the Commissioner must take into account:
  - the responses of those people she or he consulted under section 24 (1);
  - the most recent future trends report prepared by the Welsh Ministers under section 11 of the Act; and
  - any relevant reports of the Auditor General for Wales.

Section 25 – Joint working

102. Section 25 makes provision for the Commissioner when conducting a review to work jointly with other Commissioners, namely the Children's Commissioner for Wales, the Commissioner for Older People in Wales or the Welsh Language Commissioner.
103. This section applies if the Commissioner considers that a matter which she or he intends to review is the same, or significantly similar, to the subject matter of a review or inquiry being undertaken by any of the other Commissioners. The Commissioner may inform the other Commissioner(s) about her or his intention to conduct a review and consult with the other Commissioner(s).

104. Caiff y Comisiynwyr hefyd gydweithio mewn cysylltiad â chynnal adolygiad neu ymchwiliad, a chânt baratoi dogfen ar y cyd, a fydd yn darparu'r cyngor yn ogystal ag adrodd am ganfyddiadau'r adolygiad neu'r ymchwiliad.

Adrannau 26, 27 a 28 – Y panel cyngori, aelodau penodedig a thalu treuliau aelodau'r panel

105. Mae adran 26 yn sefydlu panel cyngori, sef panel o gynghorwyr sy'n darparu cyngor i'r Comisiynydd ynglŷn ag arfer ei swyddogaethau.
106. Rhestrir aelodau statudol y panel yn adran 26(2). Caiff Gweinidogion Cymru benodi aelodau ychwanegol o'r panel cyngori, a elwir yn 'aelodau penodedig'.
107. Cyn penodi aelod penodedig, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Comisiynydd ac ystyried unrhyw sylwadau a wneir gan y Comisiynydd.
108. Caiff Gweinidogion Cymru benderfynu am ba gyfnod o amser y penodir aelod penodedig, yn ddarostyngedig i gyfnod byrraf o 3 blynedd a chyfnod hwyaf o 5 mlynedd. Unwaith yn unig y caniateir ailbenodi aelod penodedig. Caiff yr aelod penodedig ymddiswyddo o'r panel, ond rhaid iddo roi o leiaf dri mis o rybudd mewn ysgrifen i Weinidogion Cymru.
109. Caiff Gweinidogion Cymru ddiswyddo aelod penodedig, ar ôl ymgynghori â'r Comisiynydd, os ystyriant fod yr aelod hwnnw'n anaddas, yn analluog neu'n anfodlon i barhau yn ei rôl.
110. Mae adran 28 yn rhoi i Weinidogion Cymru y gallu i dalu lwfansau a rhoddion ariannol i aelodau'r panel cyngori.

Adran 29 – Byrddau gwasanaethau cyhoeddus

111. Mae adran 29 yn darparu bod bwrdd gwasanaethau cyhoeddus i gael ei sefydlu ar gyfer pob ardal awdurdod lleol yng Nghymru. Rhestrir aelodau'r bwrdd gwasanaethau cyhoeddus, a gwneir darpariaethau pellach ym mharagraff 7 o Atodlen 3 ynglŷn â pha unigolion y mae'n ofynnol iddynt gynrychioli aelodau unigol mewn cyfarfodydd o'r bwrdd.
112. Mae aelodau o fwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn gweithredu ar y cyd. O ganlyniad, mae unrhyw swyddogaeth i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn swyddogaeth i bob un o'r aelodau, a dim ond ar y cyd â'r aelodau eraill y ceir ei harfer.

Adrannau 30 a 31 – Gwahoddiadau i gyfranogi

113. Mae adran 30(1) yn pennu unigolion neu sefydliadau penodol y mae'n ofynnol bod byrddau gwasanaethau cyhoeddus yn eu gwahodd i gyfranogi yng ngweithgareddau'r bwrdd. Unigolion neu sefydliadau yw'r rhain yr ystyrir y byddai eu cyfraniad i waith y bwrdd yn werthfawr, ond nad yw'n bosibl neu'n ddymunol gosod dyletswydd arnynt. Mae adran 31(1) yn darparu bod rhaid dyroddi'r gwahoddiadau hyn cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol:
- ar ôl cyfarfod cyntaf bwrdd gwasanaethau cyhoeddus ar ôl ei sefydlu; ac wedyn

104. The Commissioners may also co-operate with each other in relation to undertaking a review or inquiry and may jointly prepare a document that both provides the advice and reports the findings of the review or inquiry.

Sections 26, 27 and 28 – The advisory panel, appointed members and payment of panel members expenses

105. Section 26 establishes an advisory panel. This is a panel of advisors who provide the Commissioner with advice on the exercise of her or his functions.
106. The statutory members of the panel are listed at section 26(2). The Welsh Ministers may appoint additional members to the advisory panel, these will be known as ‘appointed members’.
107. Prior to appointing an appointed member, the Welsh Ministers must consult with the Commissioner and consider any representations made by the Commissioner.
108. The Welsh Ministers determine the length of time an appointed member is to be appointed to the panel subject to a minimum period of 3 years and a maximum period of 5 years. An appointed member may only be re-appointed once. The appointed member may resign from the panel but must provide a minimum of 3 months’ notice in writing to the Welsh Ministers.
109. The Welsh Ministers may dismiss an appointed member, after consulting with the Commissioner, if they consider that member to be unfit to continue, or unable or unwilling to continue, with the role.
110. Section 28 provides Welsh Ministers with the ability to pay allowances and gratuities to the members of the advisory panel.

Section 29 – Public services boards

111. Section 29 provides that there is to be a public services board for each local authority area in Wales. The members of the public services board are listed, with further provisions in paragraph 7 of Schedule 3 as to who must represent each of the members at meetings of the board.
112. The members of a public services board act jointly. As such, any function of a public services board is a function of each member and may only be exercised jointly with the other members.

Sections 30 and 31 – Invitations to participate

113. Section 30(1) specifies certain individuals or organisations that public services boards must invite to participate in the activities of the board. These are individuals or organisations whose contribution to the work of the board is considered valuable but on whom it is either not possible or not desirable to impose a duty. Section 31(1) provides that these invitations must be issued as soon as reasonably practicable:
- after the first meeting of a public services board following its initial establishment; and then
  - after the board’s first meeting following an ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972.

- ar ôl cyfarfod cyntaf y bwrdd yn dilyn etholiad cyffredin, fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.
114. Caiff y bwrdd hefyd wahodd unrhyw berson arall yr ystyria'n briodol, ar yr amod bod y person hwnnw'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus. Caniateir, fodd bynnag, i'r person hwnnw arfer swyddogaethau eraill yn ogystal.
115. Ystyrir mai 'cyfranogwr gwadd' fydd unrhyw unigolyn neu gorff sy'n derbyn gwahoddiad i gyfranogi yng ngweithgarwch y bwrdd, ac ni fydd yn dod yn aelod o'r bwrdd. Mae cyfranogi yng ngweithgarwch y bwrdd yn golygu cydweithio â'r bwrdd, unrhyw aelod o'r bwrdd neu unrhyw berson arall sy'n derbyn gwahoddiad o dan adran 30 i ymgynraedd at yr amcan lleol. O dan adran 30(4) mae 'cydweithio' yn cynnwys:
- darparu ei safbwyntiau i'r bwrdd ar gynnwys asesiad y bwrdd o'r llesiant lleol neu ei gynllun llesiant lleol;
  - cymryd rhan yng nghyfarfodydd y bwrdd (gall hynny gynnwys, yn dilyn gwahoddiad gan aelodau'r Bwrdd ac yn ddarostyngedig i baragraffau 2(1) a 3(1) o Atodlen 3, gadeirio cyfarfodydd o'r Bwrdd); neu
  - ddarparu cyngor a chymorth arall i'r bwrdd (nid yw hyn, fodd bynnag, yn cynnwys darparu cymorth ariannol).
116. Caiff cyfranogwr gwadd gyfranogi yng ngweithgarwch y bwrdd o'r diwrnod pan fo'r bwrdd yn cael ateb gan y cyfranogwr yn derbyn y gwahoddiad tan ddyddiad yr etholiad cyffredin nesaf, fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

Adran 32 - Partneriaid eraill

117. Mae adran 32(1) yn rhestru cyrff ac unigolion penodol y mae'n rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus eu cynnwys yng ngweithgarwch y bwrdd, a chyfeirir atynt fel 'partneriaid eraill'.
118. Cyrff neu unigolion yw'r 'partneriaid eraill' a ystyrir yn ddarparwyr gwasanaethau a chynrychiolwyr buddiannau cyhoeddus pwysig. Rhaid i'r bwrdd ofyn am gyngor gan ei bartneriaid eraill a'u cynnwys yng ngweithgareddau'r bwrdd yn y modd, ac i'r graddau, a ystyrir yn briodol gan y bwrdd. Gall hyn olygu naill ai gofyn am gyngor gan y partneriaid neu eu cynnwys yn y gwaith o baratoi, cyflawni a rhoi ar waith gynllun llesiant y bwrdd.

Adran 33 - Newidiadau mewn cyfranogiad

119. Caiff Gweinidogion Cymru, drwy reoliadau, ddiwygio'r rhestr o aelodau, cyfranogwyr gwadd neu bartneriaid eraill ar y byrddau gwasanaethau cyhoeddus, drwy ychwanegu person neu dynnu person ymaith, neu ddiwygio ei ddisgrifiad. Cyn arfer y pŵer hwn, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori ag aelodau'r bwrdd neu'r byrddau gwasanaethau cyhoeddus y mae'r rheoliadau arfaethedig yn effeithio arno neu arnynt, ac os ydynt yn ychwanegu person, y person hwnnw.
120. Dim ond person sydd â swyddogaethau cyhoeddus y caniateir ei ychwanegu at adran 29(2) fel aelod o fyrddau gwasanaethau cyhoeddus. Os yw'r person yn arfer swyddogaethau eraill yn ogystal â swyddogaethau cyhoeddus, ei swyddogaethau cyhoeddus yn unig a all fod yn ddarostyngedig i Ran 4 o'r Ddeddf.

114. The board may also invite any other person they consider appropriate, subject to that person exercising functions of a public nature. They may, however, also exercise other functions.
115. Any individual or organisation who accepts an invitation to participate on the board is considered to be an 'invited participant' and does not become a member of the board. Participating in the activity of the board means working jointly with the board, any member of it or any other person who accepts an invitation under section 30 to pursue the local aim. Under section 30(4) 'working jointly' includes:
- providing the board with their views on the content of their assessment of local well-being or their local well-being plan;
  - taking part in meetings of the board (which can include, following the invitation of the members of the Board and subject to paragraphs 2(1) and 3(1) of Schedule 3, chairing meetings of the Board); or
  - providing other advice and assistance to the board (this does not, however, include providing financial assistance).
116. An invited participant may participate in the activity of the board from the day on which the board receives their acceptance of the invitation until the date of the next ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972.

Section 32 – Other partners

117. Section 32(1) specifies certain bodies and individuals whom a public services board must involve in the board's activities, which are known as 'other partners'.
118. 'Other partners' are individuals or bodies considered to be important providers of services and representatives of public interests. The board must seek the advice of their other partners and involve them in the activities of the board in the manner, and to the extent, that the board considers appropriate. This may include seeking their partners' advice on, or involving them in, the preparation, implementation and delivery of the board's local well-being plan.

Section 33 – Changes in participation

119. The Welsh Ministers may, by regulations, amend the list of members, invited participants or other partners of public services boards, by adding or removing a person or amending their description. Prior to exercising this power, the Welsh Ministers must consult the members of the public services board(s) affected by the proposed regulations, and where they are adding a person, that person.
120. Only a person that has public functions may be added to section 29(2) as a member of public services boards. If the person exercises both public and other functions, only their public functions can be subject to Part 4 of the Act.

Adran 34 – Cyfarfodydd a chylch gorchwyl

121. Mae'r adran hon yn rhoi effaith i Atodlen 3, sy'n gwneud darpariaeth bellach ynghylch cyfarfodydd a chylch gorchwyl byrddau gwasanaethau cyhoeddus.

Atodlen 3 – Byrddau gwasanaethau cyhoeddus: darpariaethau pellach

122. Mae paragraff 1 yn pennu mai cworwm bwrdd gwasanaethau cyhoeddus yw pob un o'i aelodau. Mae hyn yn golygu bod rhaid i bob aelod fod yn bresennol mewn cyfarfod er mwyn i benderfyniadau a wneir yn y cyfarfod hwnnw gael eu hystyried yn ddilys.

123. Mae paragraffau 2 and 3 yn gwneud darpariaeth ynghylch amseroedd cyfarfodydd. Rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus gynnal ei gyfarfod cyntaf, a gadeirir gan yr awdurdod lleol, heb fod yn hwyrach na 60 diwrnod ar ôl y dyddiad y sefydlwyd y bwrdd gan yr awdurdod lleol. Rhaid i'r bwrdd hefyd gynnal cyfarfod gorfodol, a gadeirir gan yr awdurdod lleol, heb fod yn hwyrach na 60 diwrnod ar ôl etholiad cyffredin, fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

124. Mae paragraff 4 yn ei gwneud yn ofynnol bod y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn cytuno ar ei gylch gorchwyl yn ei gyfarfod cyntaf. Mae is-paragraff (2) yn rhoi manylion am y materion sydd i'w cynnwys yn y cylch gorchwyl. Caiff y bwrdd adolygu ei gylch gorchwyl fel y gwêl yn dda, ond rhaid iddo ei adolygu yn y cyfarfod gorfodol a gynhelir yn dilyn etholiad cyffredin. Yn dilyn adolygiad, caiff y bwrdd ddiwygio ei gylch gorchwyl.

125. Mae paragraff 5 yn ei gwneud yn ofynnol bod yr awdurdod lleol yn darparu cymorth gweinyddol i'r bwrdd gwasanaethau cyhoeddus.

126. Mae paragraff 6 yn gwneud darpariaethau mewn perthynas â sefydlu is-grwpiau o fwrdd gwasanaethau cyhoeddus a gallu'r is-grwpiau hynny i arfer swyddogaethau'r bwrdd. Ni chaiff is-grŵp o'r bwrdd gwasanaethau cyhoeddus wneud y canlynol:

- gwahodd personau i gyfranogi o dan adran 30 o'r Ddeddf;
- gosod, adolygu neu ddiwygio amcanion lleol y bwrdd;
- paratoi neu gyhoeddi asesiad llesiant lleol;
- ymgynghori ar ddrafft o asesiad llesiant lleol neu baratoi asesiad drafft at ddibenion ymgynghori;
- paratoi neu gyhoeddi cynllun llesiant lleol;
- ymgynghori ar ddrafft o gynllun llesiant lleol neu baratoi drafft o gynllun llesiant lleol at ddibenion ymgynghori;
- adolygu neu ddiwygio cynllun llesiant lleol, cyhoeddi cynllun llesiant lleol diwygiedig neu ymgynghori ar ddrafft o gynllun llesiant lleol diwygiedig;
- ymgynghori o dan adran 44;
- cytuno i'r bwrdd –
  - (i) uno â bwrdd gwasanaethau cyhoeddus arall o dan adran 47(1), neu
  - (ii) cydlafurio â bwrdd arall o dan adran 48(1).

127. Mae paragraff 7 yn rhoi manylion am yr unigolion y mae'n rhaid iddynt gynrychioli pob aelod o'r bwrdd. Caiff cyfranogwyr gwadd ddynodi'r unigolyn sydd i'w cynrychioli. Caiff y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus hefyd wahodd un neu ragor o'i bartneriaid eraill i fod yn bresennol mewn cyfarfod neu unrhyw ran o gyfarfod.

Section 34 – Meetings and terms of reference

121. This section gives effect to Schedule 3, which makes further provision about the meetings and terms of reference for public services boards.

Schedule 3 – Public services boards: further provisions

122. Paragraph 1 establishes that the quorum of the public services board is all of its members. This means that all members must be in attendance at a meeting for the decisions made during that meeting to be considered valid.

123. Paragraphs 2 and 3 make provision as regards timings of meeting. A public services board must hold its ‘first meeting’, chaired by the local authority, no later than 60 days after the board is first established by the local authority. The board must also hold a ‘mandatory meeting’, chaired by the local authority, no later than 60 days after an ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972.

124. Paragraph 4 requires the public services board to agree its terms of reference at its ‘first meeting’. Subparagraph (2) details the matters to be covered by the terms of reference. The board may review its terms of reference as it sees fit but must review them at the ‘mandatory meeting’ held following an ordinary election. Following a review the board may amend their terms of reference.

125. Paragraph 5 requires the local authority to provide administrative support to the public services board.

126. Paragraph 6 makes provisions as regards the establishment of sub-groups of a public services board and the ability of those sub-groups to exercise the functions of the board. A sub-group of the public services board may not:

- invite persons to participate under section 30 of the Act;
- set, review or revise the board’s local objectives;
- prepare or publish an assessment of local well-being
- consult on a draft assessment of local well-being or prepare a draft assessment for the purposes of consulting;
- prepare or publish a local well-being plan
- consult on a draft local well-being plan or prepare a draft local well-being plan for the purposes of consulting;
- review or amend a local well-being plan, publish an amended local well-being plan or consult on a draft of an amended local well-being plan
- consult under section 44
- agree that the board –
  - (i) merges with another public services board under section 47(1), or
  - (ii) collaborates with another board under section 48(1).

127. Paragraph 7 details the individuals who must represent each member of the board. Invited participants may designate the individual who is to represent them. The public services board may also invite any of its other partners to attend a meeting or any part of a meeting.

Adran 35 – Pwyllgor trosolwg a chraffu awdurdod lleol

128. Mae adran 35 yn ei gwneud yn ofynnol bod pob awdurdod lleol yn sicrhau bod gan ei bwyllgor trosolwg a chraffu y pŵer i gyflawni'r canlynol:
- adolygu penderfyniadau a wnaed neu gamau a gymerwyd gan y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus wrth arfer ei swyddogaethau, neu graffu arnynt;
  - adolygu trefniadau llywodraethu'r bwrdd, neu graffu arnynt;
  - gwneud adroddiadau neu argymhellion i Weinidogion Cymru;
  - ystyried pa bynnag faterion yn ymwneud â'r bwrdd a atgyfeirir i'r pwyllgor gan Weinidogion Cymru, ac adrodd wrth Weinidogion Cymru yn unol â hynny; a
  - chyflawni pa bynnag swyddogaethau eraill a osodir arno gan y Ddeddf.
129. Bydd yr awdurdod lleol yn gwneud hynny drwy'r 'trefniadau gweithrediaeth' y mae'n ofynnol iddo'u gwneud o dan Ran 2 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Trefniadau gweithrediaeth yw trefniadau a wneir gan awdurdod lleol i sefydlu gweithrediaeth, a'i rhoi ar waith, i ymgymryd â'r cyfrifoldeb am swyddogaethau penodol yr awdurdod.
130. Rhaid i'r pwyllgor anfon copi o unrhyw adroddiad neu argymhelliad a wneir ganddo o dan is-adran (1)(c) at Weinidogion Cymru, y Comisiynydd ac Archwilydd Cyffredinol Cymru.
131. Caiff pwyllgor trosolwg a chraffu, wrth ymgymryd â'r swyddogaethau y darperir ar eu cyfer o dan is-adran (1), ei gwneud yn ofynnol i un neu ragor o'r personau a gaiff fod yn bresennol mewn cyfarfod o'r bwrdd gwasanaethau cyhoeddus, neu unrhyw un a ddynodir gan berson o'r fath, fod yn bresennol mewn cyfarfod o'r pwyllgor i esbonio pa bynnag faterion a fyynnir gan y pwyllgor.
132. Pan fo gan awdurdod lleol fwy nag un pwyllgor trosolwg a chraffu, rhaid dehongli'r cyfeiriad yn Rhan 4 o'r Ddeddf at ei bwyllgor trosolwg a chraffu fel cyfeiriad at y pwyllgor a ddynodir gan yr awdurdod lleol at ddibenion adran 35.

Adran 36 – Dyletswydd llesiant ar fyrddau gwasanaethau cyhoeddus

133. Mae adran 36 yn nodi'r ddyletswydd llesiant sydd ar fyrddau gwasanaethau cyhoeddus, sef bod rhaid i fwrdd wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal drwy gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant. Yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, rhaid i bob bwrdd gwasanaethau cyhoeddus asesu cyflwr llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn ei ardal, gosod amcanion lleol a chymryd pob cam rhesymol, wrth arfer ei swyddogaethau, i gyflawni'r amcanion hynny, sydd wedi eu cynllunio i sicrhau bod y bwrdd yn cyfrannu i'r eithaf at gyrraedd y nodau llesiant. Rhaid i unrhyw beth y mae bwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn ei wneud o dan yr adran hon gael ei wneud yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Adrannau 37 a 38 – Aseidiadau llesiant lleol

134. Mae adran 37(1) yn ei gwneud yn ofynnol bod pob bwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn gwneud asesiad o lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal.

Section 35 – Overview and scrutiny committee of local authority

128. Section 35 requires each local authority to ensure its overview and scrutiny committee has the power to:
- review or scrutinise the decisions made or actions taken by the public services board in the exercise of its functions;
  - review or scrutinise the board’s governance arrangements;
  - make reports or recommendations to the Welsh Ministers;
  - consider such matters relating to the board as the Welsh Ministers may refer to it and report to the Welsh Ministers accordingly; and
  - carry out such other functions in relation to the board as are imposed on it by the Act.
129. The local authority will do so through the ‘executive arrangements’ it is required to make under Part 2 of the Local Government Act 2000. Executive arrangements are arrangements for the setting up and operation by a local authority of an executive, which has responsibility for certain functions of the authority.
130. The committee must send a copy of any report or recommendation it makes in under subsection (1)(c) to the Welsh Ministers, the Commissioner and the Auditor General for Wales.
131. An overview and scrutiny committee may, when undertaking the functions provided for under subsection (1), require one or more of the persons who may attend a meeting of a public services board, or anyone designated by such a person, to attend a committee meeting and provide the committee with an explanation of any such matters as it requires.
132. Where a local authority has more than one overview and scrutiny committee, the reference in Part 4 of the Act to its overview and scrutiny committee are to the committee the local authority designates for the purpose of section 35.

Section 36 – Well-being duty on public services boards

133. Section 36 sets out the well-being duty on public services boards, that a board must improve the economic, social, environmental and cultural well-being of its area by contributing to the achievement of the well-being goals. In accordance with the sustainable development principle, each public services board must assess the state of economic, social, environmental and cultural well-being in its area, set local objectives and take all reasonable steps, in exercising its functions, to meet those objectives, which are designed to maximise the board’s contribution to the achievement of the well-being goals. Anything a public services board does under this section must be done in accordance with the sustainable development principle.

Sections 37 and 38– Assessments of local well-being

134. Section 37(1) requires each public services board to undertake an assessment of the economic, social, environmental and cultural well-being of its area.

135. Rhaid i'r bwrdd gyhoeddi'r asesiad hwn 12 mis o leiaf cyn cyhoeddi ei gynllun llesiant lleol. Mae adran 39 o'r Ddeddf yn darparu bod rhaid cyhoeddi'r cynllun llesiant lleol yn ddim hwyrach nag un flwyddyn ar ôl etholiad cyffredin, fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. O ganlyniad, byddai'r asesiad yn cael ei gyhoeddi o fewn y 12 mis sy'n rhagflaenu pob etholiad llywodraeth leol cyffredin.
136. Rhaid i'r asesiad bennu'r ardaloedd cymunedol sydd o fewn ardal y bwrdd. Bwriedir i'r 'ardaloedd cymunedol' hyn fod yn ardaloedd o fewn ardal y bwrdd sy'n ddigon mawr i amlygu gwahaniaethau rhyngddynt ac i feddu ar ymdeimlad o hunaniaeth, ond heb fod mor fychan â wardiau etholiadol. Rhaid i'r asesiad ddarparu dadansoddiad o gyflwr llesiant:
  - ardal y bwrdd yn ei chyfanrwydd;
  - pob cymuned o fewn ardal y bwrdd.
137. Caiff yr asesiad hefyd gynnwys dadansoddiad o gategoriâu penodol o bersonau y penderfyna'r bwrdd arnynt, gan gynnwys personau sy'n hyglwyf neu o dan anfantais fel arall, personau sy'n meddu ar nodwedd warchoddedig gyffredin o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, plant, pobl ifanc sydd â'r hawlogaeth i gael cymorth o dan adrannau 105 i 115 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, personau y gallai fod arnynt angen gofal a chymorth arnynt neu'r rheini sy'n darparu gofal a chymorth a phersonau sy'n rhannu unrhyw ffactor cyffredin arall y mae'r Bwrdd yn ei ystyried yn briodol.
138. Wrth asesu llesiant pob cymuned, y bwriad yw sicrhau y dadansoddir y gwahaniaethau rhwng y gwahanol gymunedau o fewn ardal bwrdd gwasanaethau cyhoeddus. Bydd y cymunedau o fewn pob ardal yn cael eu penderfynu mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru neu, pan nad oes rheoliadau o'r fath wedi eu gwneud, gan y bwrdd.
139. Er y caiff y bwrdd ystyried cysoni'r cymunedau hyn â'r rhwydweithiau cymunedol sy'n bodoli eisoes, megis 'cymdogaethau' awdurdod lleol, 'rhwydweithiau bro' yn y maes iechyd neu glystyrau o gynghorau cymuned, ni fydd y cymunedau a bennir at ddibenion yr asesiad yn cyfateb o anghenraid i'r cynghorau cymuned o fewn ardal y bwrdd.
140. Rhaid i'r asesiad gynnwys unrhyw ddadansoddiad pellach a gyflawnir gan y bwrdd drwy gyfeirio at feini prawf a bennwyd ac a gymhwyswyd ganddo at y diben o asesu llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn yr ardal neu mewn unrhyw gymuned o fewn yr ardal.
141. Rhaid i'r asesiad hefyd gynnwys rhagfynegiadau o'r tueddiadau tebygol yn y dyfodol ac unrhyw wybodaeth a data dadansodol eraill a ystyrir yn briodol gan y bwrdd, ynglŷn â llesiant economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol yr ardal.

135. This assessment of local well-being must be published at least 12 months before they publish their local well-being plan. Section 39 of the Act provides that the local well-being plan must be published no later than one year after an ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972. As such, the assessment of well-being would be published within the 12 months preceding each ordinary local government election.
136. The assessment must identify the community areas within the board's area. It is intended that these 'community areas' are areas within the board's area which are large enough to show differences between them and have a sense of identity but not as small as electoral wards. The assessment must provide an analysis of the state of well-being of:
  - the board's area as a whole;
  - each of the communities within the board's area.
137. The assessment may also include analysis of particular categories of persons determined by the board, including persons who are vulnerable or otherwise disadvantaged, persons possessing a common protected characteristic under the Equality Act 2010, children, young people entitled to support under sections 105 to 115 of the Social Services and Well-being (Wales) Act 2014, persons who may have need for care and support or those providing care and support and persons sharing any other common factor the Board considers appropriate.
138. Assessing the well-being of each community is intended to ensure that the differences between the various communities within a public services board's area are analysed. The communities within each area will be determined by regulations made by the Welsh Ministers or, if no such regulations have been made, the board.
139. Whilst the board may give consideration to aligning these communities with existing community networks such as a local authority's 'neighbourhoods', health 'locality networks' or clusters of community councils, the communities identified for the purpose of the assessment will not necessarily correspond with the community councils within the board's area.
140. The assessment must include any further analysis that the board carries out by reference to criteria set and applied by it for the purpose of assessing economic, social, environmental and cultural well-being in the area or in any community situated in the area.
141. The assessment must also include predictions of likely future trends and any other analytical data and information relating to the well-being of the area that the board considers appropriate.

142. Wrth baratoi'r dadansoddiad, rhaid i'r bwrdd gyfeirio at:
- unrhyw d dangosyddion cenedlaethol, fel y'u cyhoeddwyd o dan adran 10 o'r Ddeddf;
  - unrhyw adroddiadau tueddiadau tebygol y dyfodol a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru o dan adran 11, os ydynt yn berthnasol i asesu llesiant yn yr ardal.
143. Mae adran 38(3) yn diffinio nifer o adolygiadau ac asesiadau statudol, y mae'n rhaid i'r bwrdd ystyried eu canfyddiadau wrth baratoi ei asesiad. Caiff Gweinidogion Cymru bennu, drwy reoliadau, unrhyw adolygiadau neu asesiadau eraill y dymunant i'r bwrdd eu hystyried.
144. Cyn cyhoeddi ei asesiad llesiant lleol, rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus ymgynghori â'r bobl hynny a restrir yn adran 38(1). Rhaid i'r bwrdd ddarparu copi o'i asesiad drafft i bob un o'r bobl a restrir.
145. Rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus anfon copi o'i asesiad at Weinidogion Cymru, y Comisiynydd, Archwilydd Cyffredinol Cymru a phwyllgor trosolwg a chraffu yr awdurdod lleol.

Adran 39 - Cynlluniau Llesiant Lleol

146. Rhaid i bob bwrdd gwasanaethau cyhoeddus, o dan adran 39(1), baratoi a chyhoeddi cynllun llesiant lleol.
147. Rhaid i fwrdd gyhoeddi ei gynllun llesiant lleol cyntaf yn ddim hwyrach 12 mis ar ôl yr etholiad cyffredin cyntaf, fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 a gynhelir ar ôl cychwyn yr adran hon. Rhaid i'r bwrdd wedyn gyhoeddi cynllun llesiant lleol yn ddim hwyrach na 12 mis ar ôl pob etholiad cyffredin dilynol. Mae'r gofynion hyn yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaethau trosiannol y caiff Gweinidogion Cymru eu gwneud.
148. Bydd y cynllun llesiant lleol yn pennu'r modd y mae'r bwrdd yn bwriadu gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal, ac felly'n cyfrannu at y nodau llesiant. Rhaid iddo gynnwys amcanion a fydd yn cynyddu i'r eithaf y cyfraniad a wneir gan y bwrdd tuag at gyrraedd y nodau llesiant (gweler adran 4) yn ei ardal. Ni chaiff cynllun ond cynnwys amcan lleol sydd i'w ddiwallu drwy gamau a gymerir gan gyfranogwr gwadd os yw'r bwrdd wedi cael cydsyniad y cyfranogwr.
149. Mae aelodau'r bwrdd hefyd yn 'gyrff cyhoeddus' at ddibenion Rhannau 1 - 3 o'r Ddeddf ac o ganlyniad rhaid iddynt, o dan adrannau 3 a 7 o'r Ddeddf, osod amcanion llesiant. Caiff yr aelodau hyn, sef yr awdurdod lleol, y bwrdd iechyd lleol, yr awdurdod tân ac achub a Chyfoeth Naturiol Cymru ddewis cynnwys eu hamcanion llesiant yn y cynllun llesiant lleol.
150. Rhaid i'r amcanion a gynhwysir yn y cynllun llesiant lleol fod yn gydnaws â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, sef yr angen i sicrhau nad yw camau a gymerir gan gyrff cyhoeddus i wella llesiant pobl heddiw yn effeithio ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain. Rhaid i'r bwrdd gymryd pob cam rhesymol i gyflawni ei amcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

142. In undertaking the analysis that informs the assessment of well-being, the board must refer to:
- any national indicators, as published under section 10 of the Act; and
  - any of the future trends reports published by the Welsh Ministers under section 11 if they are relevant to the assessment of well-being in the area.
143. Section 38(3) defines a number of statutory reviews and assessments, the findings of which the board must consider when preparing their assessment. The Welsh Ministers can specify, by regulations, any other reviews or assessments that they wish the board to consider.
144. Prior to publishing their assessment of local well-being, a public services board must consult with those people listed in section 38(1). The board must provide each of the people listed with a copy of their draft assessment.
145. A public services board must send a copy of its assessment to the Welsh Ministers, the Commissioner, the Auditor General for Wales and the local authority's overview and scrutiny committee.

Sections 39 – Local well-being plans

146. Each public services board must, under section 39(1), prepare and publish a local well-being plan.
147. A board's first local well-being plan must be published no later than 12 months following the first ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972, held after the commencement of this section. The board must then publish a local well-being plan no later than 12 months after each subsequent ordinary election. Those requirements are subject to any transitional provisions the Welsh Ministers may make.
148. The local well-being plan will set out how the board intends to improve the economic, social, environmental and cultural well-being of its area and therefore contribute to the well-being goals. It has to include objectives which will maximise the contribution made by the board to achieving the well-being goals (see section 4) in its area. A plan may include a local objective which is to be met by steps which are to be taken by an invited participant or other partner only if the board has obtained their agreement.
149. The members of the board are also 'public bodies' for the purpose of Parts 1 – 3 of the Act and as such must, under sections 3 and 7 of the Act, set well-being objectives. These members, namely the local authority, local health board, fire and rescue authority and Natural Resources Wales, may choose to include their well-being objectives in the local well-being plan.
150. The objectives included in the local well-being plan must accord with the sustainable development principle, namely the need to ensure that action taken by public bodies to improve the well-being of people now doesn't impact the ability of future generations to meet their own needs. The board must take all reasonable steps to meet their well-being objectives, in accordance with the sustainable development principle.

151. Rhaid i'r cynllun llesiant lleol gynnwys datganiad sy'n esbonio pam y mae'r bwrdd o'r farn y bydd:
- yr amcanion yn cyfrannu, o fewn yr ardal berthnasol, at gyrraedd y nodau llesiant;
  - yr amcanion yn mynd i'r afael ag unrhyw faterion a grybwyllwyd yn ei asesiad llesiant lleol diweddaraf; a
  - o fewn pa derfyn amser y mae'r bwrdd yn disgwyl cyflawni ei amcanion.
152. Rhaid i'r cynllun gynnwys datganiad hefyd sy'n nodi'r modd y mae'r bwrdd yn bwriadu gweithredu i gyflawni'r amcanion yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy (gweler adran 5).
153. Caiff y cynllun gynnwys amcanion sydd i'w cyflawni neu gamau sydd i'w cymryd gan un neu ragor o aelodau'r bwrdd, cyfranogwyr gwadd neu bartneriaid eraill, yn gweithredu yn unigol neu ar y cyd. Os yw'r amcanion hyn i gael eu cyflawni gan un neu ragor o aelodau'r bwrdd, cyfranogwyr gwadd neu bartneriaid eraill yn gweithredu ar y cyd, rhaid i'r datganiad bennu'r personau a fydd yn rhan o'r cyfuniad.
154. Yn achos cynlluniau llesiant lleol dilynol, rhaid i'r datganiad roi manylion am y camau a gymerwyd gan y bwrdd i gyflawni'r amcanion a bennwyd yng nghynllun llesiant lleol blaenorol y bwrdd ac i ba raddau y cyflawnwyd yr amcanion hynny.
155. Rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus anfon copi o'i gynllun llesiant lleol at Weinidogion Cymru, y Comisiynydd, Archwilydd Cyffredinol Cymru a phwyllgor trosolwg a chraffu yr awdurdod lleol.

Adran 40 - Cynlluniau llesiant lleol: rôl cynghorau cymuned

156. Mae adran 40 yn gosod dyletswydd ar gynghorau cymuned penodedig i gymryd pob cam rhesymol tuag at gyflawni'r amcanion a gynhwysir yn y cynllun llesiant lleol ar gyfer eu hardal.
157. Mae'r adran hon yn nodi'r meini prawf ar gyfer pennu pa gynghorau cymuned sy'n ddarostyngedig i'r ddyletswydd hon; mynegir y meini prawf presennol fel trothwy ariannol. Y cynghorau cymuned hynny, yn unig, yr oedd eu hincwm gros neu'u gwariant gros yn £200,000 o leiaf ar gyfer pob un o'r tair blwyddyn ariannol a oedd yn rhagflaenu'r flwyddyn y cyhoeddwyd y cynllun llesiant lleol ynddi sy'n ddarostyngedig i'r ddyletswydd hon. Bydd y cynghorau cymuned hynny yn parhau'n ddarostyngedig i'r ddyletswydd hyd nes y cyhoeddir cynllun llesiant lleol newydd yn dilyn pob etholiad cyffredin dilynol fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, a bydd y cynghorau cymuned yn penderfynu a fyddant yn parhau'n ddarostyngedig i'r ddyletswydd ai peidio, bryd hynny, drwy gymhwyso'r meini prawf.
158. Caiff Gweinidogion Cymru ddiwygio'r meini prawf hyn. Wrth bennu'r meini prawf diwygiedig, caiff Gweinidogion adlewyrchu darpariaethau a wnaed mewn perthynas â chynghorau cymuned mewn rheoliadau o dan adran 39 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. O 31 Mawrth 2015 ymlaen, y rheoliadau perthnasol fydd Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

151. The local well-being plan must include a statement explaining why the board considers that:
- the objectives will contribute within the relevant area to achieving the well-being goals;
  - the objectives will address any matters mentioned in their latest assessment of local well-being; and
  - the timeframe within which the board expects to meet its objectives.
152. The plan must also include a statement setting out how the board proposes to take steps to meet the objectives in accordance with the sustainable development principle (see section 5).
153. The plan may include objectives that are to be met or actions to be taken by one or more members of the board, invited participants or other partners acting individually or jointly. Where these objectives are to be met by one or more members of the board, invited participants or other partners acting jointly, the statement must specify the persons that make up the combination.
154. For subsequent local well-being plans, the statement must detail the steps the board has taken to meet the objectives set out in the board's previous local well-being plan and the extent to which those objectives have been met.
155. A public services board must send a copy of its local well-being plan to the Welsh Ministers, the Commissioner, the Auditor General for Wales and the local authority's overview and scrutiny committee.

Section 40 – Local well-being plans: role of community councils

156. Section 40 places a duty on specified community councils to take all reasonable steps towards meeting the objectives included in the local well-being plan for their area.
157. This section sets out the criteria for specifying which community councils are subject to this duty, the criteria are currently expressed as a financial threshold. Only those community councils whose gross income or gross expenditure was at least £200,000 for each of the three financial years preceding the year in which the local well-being plan was published are subject to this duty. These community councils will remain subject to the duty until a new local well-being plan is published following each subsequent ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972, at which point the community council will determine whether they remain subject to the duty by applying the criteria.
158. The Welsh Ministers may amend these criteria. In specifying the revised criteria, the Welsh Ministers may reflect provisions made in respect of community councils in regulations made under section 39 of the Public Audit (Wales) Act 2004. From 31 March 2015, the relevant regulations will be the Accounts and Audit (Wales) Regulations 2014.

159. Cyn arfer eu pwerau i ddiwygio'r meini prawf, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Comisiynydd, unrhyw gyngor cymuned yr effeithid arno gan y newid ac unrhyw berson arall yr ystyriant yn briodol.
160. Pan fo cyngor cymuned yn ddarostyngedig i'r ddyletswydd, rhaid iddo gyhoeddi adroddiad ar gyfer pob blwyddyn ariannol berthnasol, gan roi manylion am y cynnydd a wnaed ganddo o ran cyflawni'r amcanion a gynhwysir yn y cynllun llesiant lleol. Mae Gweinidogion Cymru o dan ddyletswydd i ddyroddi canllawiau i gynghorau cymuned sy'n ddarostyngedig i'r ddyletswydd, a rhaid i'r cynghorau hynny gymryd canllawiau o'r fath i ystyriaeth wrth gyflawni'r ddyletswydd.

Adrannau 41, 42 a 43 – Paratoi cynlluniau llesiant lleol: gwybodaeth am weithgarwch eraill, cyngor y Comisiynydd ac ymgynghori pellach a chymeradwyaeth

161. Mae'r adrannau hyn yn pennu'r hyn y caiff bwrdd gwasanaethau cyhoeddus ei wneud, a'r hyn y mae'n rhaid iddo'i wneud, cyn cyhoeddi ei gynllun llesiant lleol. Cyn ymgynghori ar y cynllun, caiff y bwrdd ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw berson a wahoddir i gyfranogi (ac eithrio Gweinidogion Cymru) neu ei bartneriaid eraill yn darparu gwybodaeth am unrhyw un neu ragor o'u gweithgareddau a allai gyfrannu, o fewn ardal y bwrdd, at gyrraedd y nodau llesiant.
162. Rhaid i'r bwrdd hefyd ofyn am gyngor gan y Comisiynydd. Bydd y cyngor hwnnw'n ymwneud â'r modd y gall y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus gyflawni ei amcanion arfaethedig mewn ffordd sy'n gydnaws â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
163. Rhaid i'r Comisiynydd ddarparu cyngor ysgrifenedig o fewn 14 wythnos ar ôl i'r bwrdd ei geisio. Rhaid i'r bwrdd gyhoeddi'r cyngor hwnnw ochr yn ochr â'i gynllun llesiant lleol.
164. Mae adran 43 yn darparu bod rhaid i'r bwrdd, cyn cyhoeddi ei gynllun llesiant lleol, ymgynghori am gyfnod o 12 wythnos o leiaf gyda'r bobl hynny a restrir yn adran 43(1). Yn rhan o'r ymgynghoriad, rhaid i'r bwrdd ddarparu copi o'i gynllun llesiant lleol drafft i bob un o'r bobl a restrir.
165. Pan fo awdurdod lleol yn gweithredu trefniadau gweithrediaeth o dan Ran 2 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, ni cheir cymeradwyo'r cynllun llesiant lleol ar gyfer ei gyhoeddi gan weithrediaeth o'r awdurdod o dan y trefniadau hynny. Yn ychwanegol, nid yw adran 101 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 (cyflawni swyddogaethau gan bwyllgorau etc.) yn gymwys i gymeradwyo cynlluniau llesiant lleol ar gyfer eu cyhoeddi.
166. Mewn perthynas â Bwrdd Iechyd Lleol, awdurdod tân ac achub Cymreig a Chorff Adnoddau Naturiol Cymru, ni cheir cymeradwyo'r cynllun llesiant lleol ar gyfer ei gyhoeddi ac eithrio mewn cyfarfod o'r corff dan sylw.

159. Prior to exercising their powers to amend the criteria, the Welsh Ministers must consult the Commissioner, any community council that would be affected by the change, and any other person that they consider appropriate.
160. Where a community council is subject to the duty, it must publish a report for each relevant financial year, detailing its progress in meeting the objectives contained in the local well-being plan. The Welsh Ministers are under a duty to issue guidance to community councils who are subject to the duty and those councils must take such guidance into account when discharging the duty.

Sections 41, 42 and 43 – Preparation of local well-being plans: information about activities of others, Commissioner’s advice and further consultation and approval

161. These sections set out what a public services board can and must do before publishing its local well-being plan. Before consulting on the plan, the board may require any person invited to participate (other than the Welsh Ministers) or its other partners to provide information about any of their activities that may contribute within the board’ area to achieving the well-being goals.
162. The board must also seek the advice of the Commissioner. This advice will relate to how the public services board can meet their proposed objectives in a manner that is consistent with the sustainable development principle.
163. The Commissioner must provide written advice within 14 weeks of the board seeking it. The board must publish this advice alongside its local well-being plan.
164. Section 43 provides that, prior to publishing their local well-being plan the board must consult, for a minimum of 12 weeks, with those people listed at section 43(1). The board must provide each of the people listed with a copy of their draft local well-being plan as part of the consultation.
165. Where a local authority is operating executive arrangements under Part 2 of the Local Government Act 2000, the local well-being plan may not be approved for publication by an executive of the authority under those arrangements. In addition, section 101 of the Local Government Act 1972 (discharge of functions by committees etc.) does not apply to the approval of local well-being plans for publication.
166. In respect of a Local Health Board, Welsh fire and rescue authority and the National Resources Body for Wales, the local well-being plan may only be approved for publication at a meeting of the body in question.

Adran 44 – Adolygu cynlluniau llesiant lleol

167. Mae adran 44 yn caniatáu i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus adolygu a diwygio ei amcanion lleol neu ei gynllun llesiant lleol fel y gwel yn dda. Rhaid i'r bwrdd adolygu ei amcanion neu ei gynllun os cyfarwyddir ef i wneud hynny gan Weinidogion Cymru. Os yw Gweinidogion Cymru yn cyfarwyddo bwrdd i adolygu ei amcanion lleol neu ei gynllun llesiant lleol, rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi datganiad sy'n cynnwys eu rhesymau dros roi'r cyfarwyddyd.
168. Cyn diwygio ei gynllun, rhaid i'r bwrdd ymgynghori â'r Comisiynydd a'r bobl a restrir o dan is-adran 43(1) o'r Ddeddf.
169. Rhaid cyhoeddi'r cynllun diwygiedig cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ac anfon copi ohono at Weinidogion Cymru, y Comisiynydd, Archwilydd Cyffredinol Cymru a phwyllgor trosolwg a chraffu yr awdurdod lleol.

Adran 43 – Adroddiadau cynnydd blynyddol

170. Mae adran 45 yn darparu bod rhaid i'r bwrdd gwasanaethau cyhoeddus baratoi adroddiad cynnydd blynyddol sy'n nodi'r camau a gymerwyd ganddo ers cyhoeddi ei gynllun llesiant lleol diweddaraf, i gyrraedd yr amcanion a osodwyd yn y cynllun hwnnw. Caiff yr adroddiad gynnwys hefyd unrhyw wybodaeth arall a ystyrir yn briodol gan y bwrdd.
171. Rhaid i fwrdd gyhoeddi'r adroddiad hwn yn ddim hwyrach na 14 o fisoedd ar ôl cyhoeddi ei gynllun llesiant lleol cyntaf, ac wedyn yn ddim hwyrach na 14 o fisoedd ar ôl pob adroddiad cynnydd dilynol.
172. Nid oes angen i'r bwrdd baratoi adroddiad cynnydd yn ystod y flwyddyn y paratwir ei gynllun llesiant lleol ynddi. Hynny fyddai'r cyfnod o 14 o fisoedd ar ôl pob etholiad cyffredin, fel y'i diffinnir yn adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.
173. Rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus anfon copi o'i adroddiad cynnydd blynyddol at Weinidogion Cymru, y Comisiynydd, Archwilydd Cyffredinol Cymru a phwyllgor trosolwg a chraffu yr awdurdod lleol.

Adran 46 – Addasiadau i ddeddfiadau

174. Mae'r adran hon yn rhoi effaith i Atodlen 4.

Atodlen 4 – Byrddau gwasanaethau cyhoeddus: diwygiadau canlyniadol a diddymu

175. Mae Atodlen 4 yn rhestru'r mân ddiwygiadau a'r diwygiadau canlyniadol a wneir gan y Ddeddf i nifer o ddeddfiadau sy'n cynnwys darpariaethau ynglŷn â chyhoeddi asesiadau o lesiant lleol a chynlluniau llesiant lleol. Mae hefyd yn gwneud diwygiadau canlyniadol i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 a Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Section 44 – Review of local well-being plans

167. Section 44 allows a public services board to review, revise and amend its local objectives or local well-being plan as it sees fit. The board must review its objectives or plan if directed to do so by the Welsh Ministers. If the Welsh Ministers direct a board to review its local objectives or local well-being plan, the Welsh Ministers must publish a statement containing their reasons for the direction.
168. Before amending its plan, the board must consult the Commissioner and the people listed under section 43(1) of the Act.
169. The amended plan must be published as soon as reasonably practicable and a copy sent to the Welsh Ministers, the Commissioner, the Auditor General for Wales and the local authority's overview and scrutiny committee.

Section 45 – Annual progress reports

170. Section 45 provides that the public services board must prepare an annual progress report specifying the steps they have taken, since publishing their latest local well-being plan, to meet the objectives set out in that plan. The report may also contain any other information that the board considers appropriate.
171. A board must publish this report no later than 14 months after the publication of its first local well-being plan, and then no later than 14 months after each subsequent progress report.
172. The board does not need to prepare a progress report during the year in which their local well-being plan is being prepared. This would be the 14 month period after each ordinary election, as defined in section 26 of the Local Government Act 1972.
173. A public services board must send a copy of their annual progress report to the Welsh Ministers, the Commissioner, the Auditor General for Wales and the local authority's overview and scrutiny committee.

Section 46 – Modification of enactments

174. This section gives effect to Schedule 4.

Schedule 4 – Public services boards: consequential amendments and repeals

175. Schedule 4 lists the minor and consequential amendments made by the Act to a number of enactments containing provisions relating to the publication of assessments of local well-being and local well-being plans. It also makes consequential amendments to the Public Audit (Wales) Act 2013 and the Social Services and Well-being (Wales) Act 2014.

Adran 47 – Uno byrddau gwasanaethau cyhoeddus

176. Mae'r adran hon yn darparu y caiff dau neu ragor o fyrddau gwasanaethau cyhoeddus uno os ystyriant y byddai hynny'n eu cynorthwyo i gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant. Yn ychwanegol, caiff Gweinidogion Cymru, yn rhinwedd is-adran 2, gyfarwyddo dau neu ragor o fyrddau gwasanaethau cyhoeddus i uno os yw Gweinidogion Cymru o'r farn y byddai hynny'n cynorthwyo'r byrddau i gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant.
177. Ni chaiff y byrddau uno onid yw'r un Bwrdd Iechyd Lleol yn aelod o bob un o'r byrddau ac nad oes Bwrdd neu Fyrddau Iechyd Lleol eraill yn aelod.
178. Yn dilyn uno dau neu ragor o fyrddau, rhaid dehongli unrhyw gyfeiriadau at fwrdd gwasanaethau cyhoeddus fel cyfeiriadau at y bwrdd unedig, ac unrhyw gyfeiriadau at ardal y bwrdd fel cyfeiriadau at ardaloedd cyfunedig yr awdurdodau lleol sy'n aelodau o'r byrddau a unwyd.

Adran 48 – Cydlafurio rhwng byrddau gwasanaethau cyhoeddus

179. Mae adran 48 yn darparu y caiff dau neu ragor o fyrddau gwasanaethau cyhoeddus gydlafurio os ydynt o'r farn y byddai hynny'n eu cynorthwyo i gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant. Yn ychwanegol, caiff Gweinidogion Cymru, yn rhinwedd is-adran (2), gyfarwyddo dau neu ragor o fyrddau gwasanaethau cyhoeddus i gydlafurio ym mha bynnag fodd y tybia Gweinidogion Cymru fyddai'n cynorthwyo'r byrddau i gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant.
180. Ceir ystyried bod bwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn cydlafurio at ddibenion adran 48 os yw:
- yn cydweithio â bwrdd arall;
  - yn hwyluso gweithgareddau bwrdd arall;
  - yn cydgysylltu ei weithgareddau â bwrdd arall;
  - yn arfer swyddogaethau bwrdd arall ar ei ran;
  - yn darparu staff, nwyddau, gwasanaethau neu lety i fwrdd arall.

Adran 49 – Cyfarwyddydau i uno neu i gydlafurio

181. Mae'r adran hon yn darparu bod rhaid i Weinidogion Cymru, cyn cyfarwyddo dau neu ragor o fyrddau i uno o dan adran 47 o'r Ddeddf, neu gydlafurio o dan adran 48 o'r Ddeddf, ymgynghori â phob aelod o'r byrddau y bwriadant eu cyfarwyddo.
182. Wrth roi cyfarwyddyd o'r fath, rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi datganiad sy'n cynnwys eu rhesymau dros ei roi.

Adran 50 – Dangosyddion perfformiad a safonau

183. Mae'r adran hon yn galluogi Gweinidogion Cymru, mewn rheoliadau, i osod dangosyddion a safonau ar gyfer mesur perfformiad pob bwrdd gwasanaethau cyhoeddus.
184. Cyn gwneud y rheoliadau hyn, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori ag aelodau'r bwrdd neu'r byrddau gwasanaethau cyhoeddus, neu'r personau yr ystyria Gweinidogion Cymru eu bod yn cynrychioli'r aelodau hynny, ac unrhyw berson arall a ystyrir yn briodol gan Weinidogion Cymru.

Section 47 – Merging public services boards

176. This section provides that two or more public services boards may merge if they consider it would assist them in contributing to the achievement of the well-being goals. In addition, the Welsh Ministers may, by virtue of subsection (2), direct two or more public services boards to merge if the Welsh Ministers consider that it would assist the boards in contributing to the achievement of the well-being goals.
177. The boards may only merge if the same Local Health Board is a member of each board and no other Local Health Board(s) are a member.
178. Following the merging of two or more boards, any references to a public services board means the merged board, and any references to the board's area means the combined areas of the local authorities that are members of the merged boards.

Section 48 – Collaboration between public services boards

179. Section 48 provides that two or more public services boards may collaborate if they consider it would assist them in contributing to the achievement of the well-being goals. In addition, the Welsh Ministers may, by virtue of subsection (2), direct two or more public services boards to collaborate in whatever way the Welsh Ministers consider would assist the boards in contributing to the achievement of the well-being goals.
180. A public services board can be considered to be collaborating for the purposes of section 48 if it:
- co-operates with another board;
  - facilitates the activities of another board;
  - co-ordinates its activities with another board;
  - exercises another board's functions on its behalf;
  - provides staff, goods, services or accommodation to another board.

Section 49 – Directions to merge or collaborate

181. This section provides that before directing two or more boards to merge, under section 47 of the Act, or to collaborate, under section 48 of the Act, the Welsh Ministers must consult each member of the boards they intend to direct.
182. When giving such a direction the Welsh Ministers must publish a statement containing their reasons for giving it.

Section 50 – Performance indicators and standards

183. This section enables the Welsh Ministers to set, in regulations, indicators and standards by which the performance of each public services board can be measured.
184. Prior making these regulations, the Welsh Ministers must consult the members of the public services board(s), or persons the Welsh Ministers consider represent those members, and any other person the Welsh Ministers consider appropriate.

Adran 51 – Canllawiau

185. Mae'r adran hon yn rhoi dyletswydd ar Weinidogion Cymru i baratoi a dyroddi canllawiau i fyrddau gwasanaethau cyhoeddus mewn perthynas â darpariaethau Rhan 4 o'r Ddeddf.
186. Rhaid i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus gymryd canllawiau o'r fath i ystyriaeth wrth arfer y swyddogaethau neu gyflawni'r dyletswyddau y darperir ar eu cyfer o dan Ran 4 o'r Ddeddf.

Adran 52 – Ystyr 'corff cyhoeddus': darpariaeth bellach

187. Mae is-adran (1) yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiwygio'r rhestr o gyrff cyhoeddus, y darperir ar ei chyfer yn adran 6(1) o'r Ddeddf. Caiff Gweinidogion Cymru ychwanegu neu dynnu ymaith gorff cyhoeddus, neu ddiwygio'r disgrifiad ohono.
188. Cyrff sydd â swyddogaethau cyhoeddus, yn unig, y caniateir eu hychwanegu at y rhestr. Os yw corff yn arfer swyddogaethau cyhoeddus yn ogystal â swyddogaethau eraill, ei swyddogaethau cyhoeddus yn unig gaiff fod yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Ddeddf.
189. Cyn arfer y pŵer hwn, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Comisiynydd ac unrhyw berson arall yr ystyriant yn briodol.

Adran 53 – Pŵer i wneud darpariaeth ganlyniadol etc.

190. Mae adran 53 yn darparu y caiff Gweinidogion Cymru, drwy reoliadau, wneud darpariaethau canlyniadol, cysylltiedig, atodol neu ddarfodol, neu ddarpariaethau arbed, mewn perthynas â rhoi effaith lawn i'r Ddeddf.
191. Caiff unrhyw reoliadau a wneir o dan y pŵer hwn ddiwygio, diddymu neu ddirymu unrhyw ddeddfiad a gynhwysir mewn Ddeddf Seneddol neu Fesur neu Ddeddf y Cynulliad Cenedlaethol, gan gynnwys y Ddeddf hon ac unrhyw ddeddfiad a gaiff ei basio neu ei wneud ar ôl pasio'r Ddeddf hon, neu unrhyw offeryn statudol a wneir oddi tanynt.

Adran 54 – Rheoliadau

192. Mae'r adran hon yn gwneud darpariaeth bellach ynglŷn â gwneud rheoliadau o dan y Ddeddf hon. Caiff y rheoliadau hyn wneud darpariaethau gwahanol ar gyfer gwahanol ddibenion neu ardaloedd, a chynnwys darpariaethau cysylltiedig, atodol, canlyniadol neu ddarfodol, neu ddarpariaethau arbed. Rhaid i unrhyw reoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru yn unol â darpariaethau'r Ddeddf gael eu gwneud drwy offeryn statudol.
193. Mae is-adran (4) yn pennu pa reoliadau a fydd yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol; mae'r holl reoliadau eraill yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol.

Section 51 – Guidance

185. This section places on the Welsh Ministers a duty to prepare and issue guidance to public services boards in respect of the provisions of Part 4 of the Act.
186. A public services board must take such guidance into account when exercising functions or discharging duties provided for under Part 4 of the Act.

Section 52 – Meaning of “public body”: further provision

187. Subsection (1) enables the Welsh Ministers to amend the list of public bodies, provided for at section 6(1) of the Act. The Welsh Ministers may add or remove a public body or amend the description of a public body.
188. Only bodies that have public functions may be added to the list. If the body exercises both public and other functions, only their public functions can be subject to the provisions of the Act.
189. Prior to exercising this power, the Welsh Ministers must consult the Commissioner and any other person that they consider appropriate.

Section 53 – Power to make consequential etc. provision

190. Section 53 provides that the Welsh Ministers may make regulations to make consequential, incidental, supplemental, transitory or saving provisions in respect of giving full effect to the Act.
191. Any regulations made under this power may amend, repeal or revoke any enactment contained in, or any statutory instrument made under an Act of Parliament or a Measure or Act of the National Assembly including both this Act and any enactment passed or made after the passing of this Act.

Section 54 – Regulations

192. This section makes further provision in relation to the making of regulations under this Act. These regulations may make different provision for different purposes or areas and may include incidental, supplemental, consequential, transitory or saving provisions. Any regulations made by the Welsh Ministers in accordance with the provisions of the Act are to be made by statutory instrument.
193. Subsection (4) specifies the regulations which are to be subject to the affirmative procedure, with all other regulations being subject to the negative procedure.

Adran 56 – Cychwyn

194. Mae'r adran hon yn darparu ar gyfer dod ag adrannau 53, 54, 55, 56 a 57 i rym yn awtomatig ar y diwrnod ar ôl y diwrnod y cafodd y Ddeddf y Cydsyniad Brenhinol.
195. Daw gweddill darpariaethau'r Ddeddf i rym ar y diwrnod a bennir gan Weinidogion Cymru drwy orchymyn.

COFNOD Y TRAFODION YNG NGHYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

196. Mae'r tabl a ganlyn yn nodi'r dyddiadau ar gyfer pob cam o daith y Ddeddf drwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Gellir gweld Cofnod y Trafodion a rhagor o wybodaeth am daith y Ddeddf ar wefan Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn:
<http://www.senedd.cynulliad.cymru/mgIssueHistoryHome.aspx?IId=010103>

Cam	Dyddiad
Cyflwynwyd	7 Gorffennaf 2014
Cam 1 - Dadl	9 Rhagfyr 2014
Cam 2 Pwyllgor Craffu - ystyried y gwelliannau	5 Chwefror 2015
Cam 3 Cyfarfod Llawn - ystyried y gwelliannau	10 Mawrth 2015
Cam 4 Cymeradwywyd gan y Cynulliad	17 Mawrth 2015
Y Cydsyniad Brenhinol	29 Ebrill 2015

© Hawlfraint y Goron 2015

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

Section 56 – Commencement

194. This section provides for sections 53, 54, 55, 56 and 57 to automatically come into force the day after the Act received Royal Assent.
195. The remaining provisions of the Act will come into force on the day specified by the Welsh Ministers by order.

RECORD OF PROCEEDINGS IN NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

196. The following table sets out the dates for each stage of the Act's passage through the National Assembly for Wales. The Record of Proceedings and further information on the passage of this Act can be found on the National Assembly for Wales' website at: <http://www.senedd.assembly.wales/mgIssueHistoryHome.aspx?IId=010103>

Stage	Date
Introduced	7 July 2014
Stage 1 - Debate	9 December 2014
Stage 2 Scrutiny Committee - consideration of amendments	5 February 2015
Stage 3 Plenary - consideration of amendments	10 March 2015
Stage 4 Approved by the Assembly	17 March 2015
Royal Assent	29 April 2015

© Crown copyright 2015

Printed and Published in the UK by The Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

Cyhoeddwyd gan TSO (Y Llyfrfa) ac ar gael o:

Ar-lein

www.tsoshop.co.uk

Post, Ffôn, Ffacs ac E-bost

TSO

Blwch Post 29, Norwich, NR3 1GN

Archebion ffôn/Ymholiadau cyffredinol 0870 600 5522

Archebu trwy Linell Seneddol ar Lo-Call 0845 7 023474

Archebion ffacs:0870 600 5533

E-bost: customer.services@tso.co.uk

Ffôn Testun: 0870 240 3701

Y Llyfrfa

12 Bridge Street, Parliament Square,

Llundain SW1A 2JX

Archebion ffôn/Ymholiadau cyffredinol: 020 7219 3890

Archebion ffacs: 020 7219 3866

E-bost: bookshop@parliament.uk

Rhyngrwyd: <http://www.bookshop.parliament.uk>

TSO@Blackwell ac Asiantau Achrededig eraill

Published by TSO (The Stationery Office) and available from:

Online

www.tsoshop.co.uk

Mail, Telephone, Fax & E-mail

TSO

PO Box 29, Norwich NR3 1GN

General enquiries: 0870 600 5522

Order through the Parliamentary Hotline Lo-call 0845 7 023474

Fax orders: 0870 600 5533

Email: customer.services@tso.co.uk

Textphone: 0870 240 3701

The Houses of Parliament Shop

12 Bridge Street, Parliament Square

London SW1A 2JX

Telephone orders: 020 7219 3890

General enquiries: 020 7219 3890

Fax orders: 020 7219 3866

Email: bookshop@parliament.uk

Internet: <http://www.bookshop.parliament.uk>

TSO@Blackwell and other Accredited Agents

ISBN 978-0-348-11084-5

9 780348 110845